

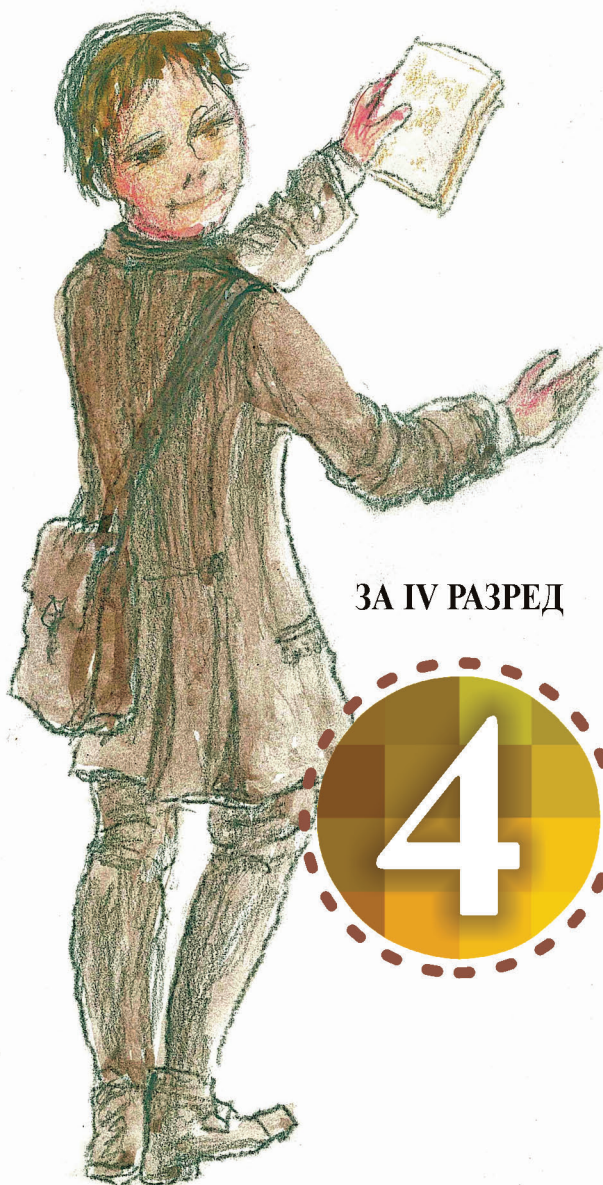

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

ВЕРА ЖУПУНСКИ

ДИЈАНА ФЕРИЋАН

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ЗА IV РАЗРЕД

4

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

ВЕРА ЖУПУНСКИ ДУБРАВКА МАРА МАЛИМАРКОВ

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ЗА IV РАЗРЕД

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Școala	Anul școlar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

* Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat.

Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect.

Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Srpski jezik i književnost za IV razred / Vera Jupunski, Dubravca-Mara Malimarcov. -

București: Editura Didactică și Pedagogică, 2018

ISBN 978-606-31-0644-6

I. Vera Jupunski

II. Dubravca-Mara Malimarcov

811.163.41

© **E.D.P. 2018.** Toate drepturile asupra acestei ediții sunt rezervate Editurii Didactice și Pedagogice, București. Orice preluare, parțială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.

© **Vera Jupunski, Dubravca-Mara Malimarcov**

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Str. Spiru Haret nr. 12, sector 1, cod 010176, București

Tel.: 021.315.38.20

Tel./fax: 021.312.28.85

e-mail: office@edituradp.ro

www.edituradp.ro

Librăria E.D.P.: Str. Gen. Berthelot, nr. 28-30

Comenzi pentru această lucrare se primesc:

- prin poștă, pe adresa editurii
- prin e-mail: comenzi@edituradp.ro
comercial@edituradp.ro
- prin telefon/fax: 021.315.73.98

Redactor: **German Biljana**
 Tehnoredactor: **Stancov Jelco**
 Grafician: **Jivanov Emilia**
 Coperta: **Otilia Elena Borș**

Referenți:
Dr. Perinaș Steva
Dr. Gvozdenovici Slavomir

Număr de plan: 63128/2018

Tiparul executat la C.N. „Imprimeria Națională”

Deșteaptă-te, române!

Andrei Mureșanu

Deșteaptă-te, române, din somnul cel de moarte,
În care te-adânciră barbarii de tirani!
Acum ori niciodată croiește-ți altă soarte,
La care să se-nchine și cruzii tăi dușmani!

Acum ori niciodată să dăm dovezi la lume
Că-n aste mâni mai curge un sânge de roman,
Și că-n a noastre piepturi păstrăm cu fală-un nume
Triumfător în lupte, un nume de Traian!

Priviți, mărețe umbre, Mihai, Ștefan, Corvine,
Româna națiune, ai voștri strănepoți,
Cu brațele armate, cu focul vostru-n vine,
„Viață-n libertate ori moarte!” strigă toți.

Preoți, cu crucea-n frunte! căci oastea e creștină,
Deviza-i libertate și scopul ei preasfânt.
Murim mai bine-n luptă, cu glorie deplină,
Decât să fim sclavi iarăși în vechiul nost' pământ!

Садржај

Прво полугодиште

1. Сећања са распуста

Вештине

Извођење значења поруке која се чула у књижевном или информативном тексту;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Радозналост према различитим типовима порука у фамилијарном контексту;
Препричавање једног познатог догађаја;
Формулисање емоционалног одговора везаног за прочитани књижевни текст;
Прилагођавање изражавања у различитим ситуацијама комуникације, у односу на партнера у дијалогу;
Презентација индивидуалне или групне активности у оквиру једног пројекта;
Укратко препричавање замишљеног или истинитог догађаја;
Доступност писменог преношења идеја.

1.1. Deșteaptă-te, române , Andrei Mureșanu	3
1.2. Наши пријатељи	8
1.3. Сећања на распуст	9
1.4. Још понешто о књизи	10
1.5. Пројекат Моја школа	11

2. Шапутање и ђачке путање

Вештине

Слушање текста и идентификација ликова;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Радозналост према различитим типовима информација у фамилијарном контексту;
Прилагођавање изражавања у различитим ситуацијама комуникације према партнеру у дијалогу;
Препричавање одељака једног текста.
Формулисање емоционалног одговора везаног за прочитани књижевни текст;
Формулисање става о причи/лику из приче;
Примена неких језичких правила;
Укратко препричавање замишљеног или истинитог догађаја.

2.1. Ау што је школа згодна, Љ.Ршумовић	12
2.2. Први школски дан, Е. де Амичис	14
2.3. Абецеда	16
2.4. Споразумевање и говор	17
2.5. Циновска књига, Џ. Свифт	18
2.6. Управни и неуправни говор	20
2.7. Дијалог у стрипу	21
2.8. Понављање	22
2.9. Оцењивање	23

3. Сликара Јесен

Вештине

Извођење значења поруке која се чула у књижевном и информативном тексту;
Откривање значења неких речи уз помоћ саслушаних порука;
Препричавање једног познатог догађаја;
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;
Формулисање мишљења о прочитаном тексту или о ликовима;
Оцењивање садржине једног текста да би се истакли кључна реч и други важни аспекти;
Реализовање једног кратког описа неких елемената из ближе средине;

3.1. Како јесен слика, Д. Радуловић	24
3.2. Некњижевни текст	25
3.3. Јесење слике	26
3.4. Значење речи	27
3.5. Берба, Ђ. Радивојевић	28
3.6. Врсте реченица по значењу	30
3.7. Вежбања за изговор и писање гласова	31
3.8. Јасенов лист, Г. Олујић	32
3.9. Јесења песма, Д. Радовић	34
3.10. Понављање	36
3.11. Оцењивање	37

4. Бела чаробница

Вештине	
Извлачење детаљних информација из доступног информативног или књижевног текста;	4.1. Зима, Ђ. Жупунски 38
Радозналост према различитим типовима информација у фамилијарном контексту;	4.2. Именице 40
Отворени став према комуникацији у ситуацијама нераздевања поруке која се чула;	4.3. Род и број именица 41
Прилагођавање изражавања у различитим ситуацијама комуникације према партнеру у дијалогу;	4.4. Сликарка Зима, Д. Максимовић 42
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;	4.5. Збирне именице 44
Препричавање одељака једног текста.	4.6. Велико слово 45
Формулисање става о причи/лику из приче;	4.7. Како сам пробудио Деда Мраза, С. Ристић 46
Примена неких језичких правила.	4.8. Наш Божић, Б. Станковић 48
Реализовање једног кратког описа неких елемената из ближе средине уз питања подршке;	4.9. Новогодишња песма, М. Алечковић 50
	4.10. Разгледница 51
	4.11. Понављање 52
	4.12. Оцењивање 53

5. Велики људи и њихова дела

Вештине	
Извлачење детаљних информација из доступног информативног или књижевног текста;	5.1. Из детињства Доситеја Обрадовића 54
Наговештај одређених језичких правила кроз поруке које су се чуле;	5.2. Придеви 56
Радозналост према различитим типовима информација у фамилијарном контексту;	5.3. Врсте придева 57
Интерактивно учествовање у циљу проналажења решења проблема;	5.4. Вук, Д. Радовић 58
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;	5.5. Пастир из Тршића 59
Оцењивање садржине једног текста да би се истакли кључна реч и други важни аспекти;	5.6. Народне умотворине 60
Наговештај одређених језичких правила на основу прочитаног текста;	5.7. Животни пут Светог Саве 62
Реализација једноставних функционалних текстова које садрже визуални и говорни језик;	5.8. Српче о Светом Сави 63
Примена неких језичких правила;	5.9. Понављање 64
Писање функционалних кратких текстова.	5.10. Оцењивање 65

ДРУГО ПОЛУГОДИШТЕ

6. Жеље и маштања

Вештине	
Извлачење детаљних информација из доступног информативног и књижевног текста;	6.1. Прича о дечаку и месецу, Б.В. Радичевић 66
Разумевање одређених језичких правила уз помоћ порука које су се чуле;	6.2. Заменице 68
Опис једне ствари/бића из ближе средине на основу једноставног плана;	6.3. Употреба заменице Ви из почасти 69
Извлачење детаљних информација из информативног или књижевног текста;	6.4. Орање Марка Краљевића, Народна песма 70
Оцењивање садржаја текста да би се пронашли кључне речи и други важни аспекти;	6.5. Лик Краљевића Марка 72
Формулисање мишљења о прочитаном тексту или о ликовима;	6.6. Јеленће 73
Примена неких језичких правила;	6.7. Информативни текст 74
Реализација кратког описа неких елемената из ближе средине.	6.8. Писање бројева и датума словима 75
	6.9. Лав и миш, Д. Обрадовић 76
	6.10. Понављање 78
	6.11. Оцењивање 79

7. Излеће радост на сваком кораку

Вештине	
Разумевање одређених језичких правила уз помоћ порука које су се чуле;	7.1. Крокодокодил, Д. Радовић 80
Радозналост према различитим типовима порука у фамилијарном контексту;	7.2. Глаголи - значење глагола 82
Опис једне ствари/бића из ближе средине на основу једноставног плана;	7.3. Садашње, прошло и будуће време 83
Интерактивно учествовање у циљу проналажења одговора на питања;	7.4. Мама је глагол од глаголарадити 84
Препричавање одељака једног текста/филма	7.5. Мама, моје највеће благо 85
Формулисање мишљења о причи/ликовима;	7.6. Трнова ружица, Браћа Грим 86
Наговештај неких језичких правила на основу прочитаног текста;	7.7. Писање текста по имагинарном догађају 89
Писање кратких функционалних текстова.	7.8. Понављање 90
	7.9. Оцењивање 91

8. Размисли, па одлучи

Вештине	
Радозналост према различитим типовима порука у фамилијарном контексту;	8.1. Врапче, М. Горки 92
Препричавање једног познатог догађаја;	8.2. Предикат 94
Разумевање неких језичких правила која се односе на поруке које су се чуле;	8.3. Субјекат 95
Презентација индивидуалне или групне активности;	8.4. Побуна, Б. Ћопић 96
Извлачење детаљних информација из информативних или књижевних текстова;	8.5. Имејл 98
Наговештај одређених језичких правила на основу прочитаног текста;	8.6. Плакат 99
Кратки опис неких елемената из ближе средине уз помоћ питања.	8.7. Понављање 100
	8.8. Оцењивање 101

9. Од малих до великих ствари

Вештине	
Радозналост према различитим типовима порука;	9.1. У сунчаним брдима, М. Ражнатовић 102
Усклађивање говора у различитим ситуацијама комуникације у складу са партнером у дијалогу;	9.2. Састав простих реченица 104
Извлачење детаљних информација из информативних или књижевних текстова;	9.3. Проширивање реченица скоповима речи 105
Формулисање емоционалног одговора према прочитаном тексту;	9.4. У гостима, Д. Максимовић 106
Формулисање мишљења о причи/лику;	9.5. Бамби, Ф. Салтан 10
Примењивање правила поделе речи на слоге на крају реда, правописа и интерпункцијских знакова;	9.6. Понављање 110
	9.7. Оцењивање 111

10. Радости лета

Вештине	
Извлачење детаљних информација из информативних или књижевних текстова;	10.1. Небеска река, Г. Олујић 112
Разумевање неких језичких правила које се односе на поруке које су се чуле;	10.2. Прича по низу слика 114
Радозналост према различитим типовима порука у оквиру фамилијарног контекста;	10.3. Пројекат - Летњи распуст 115
Препричавање познатог догађаја;	10.4. Свако своју звезду има, В. Милошевић 116
Формулисање емоционалног одговора према прочитаном тексту;	10.5. Понављање 118
Формулисање мишљења о причи/лику;	10.6. Оцењивање 119
Наговештај одређених језичких правила на основу прочитаног текста;	10.7. Радуј се, радуј се, дете! Д. Максимовић 120
Уређење једноставних функционалних текстова који користе визуелни и говорни језик;	
Укратко препричавање стварног или имагинарног догађаја;	
Презентација индивидуалне или групне активности у оквиру једног пројекта.	

Пажња !

Садржај уџбеника биће пропраћен следећим ознакама:

	Вежба
	Звук
	Слика
	Филм

1. СЕЋАЊА СА РАСПУСТА

Наши пријатељи

Драги наши ђаци,

Предлажемо вам да у нови свет знања српског језика будете праћени пријатељима мудрости:

“Књиге, браћо моја,
књиге, а не звона и
прапорце !”

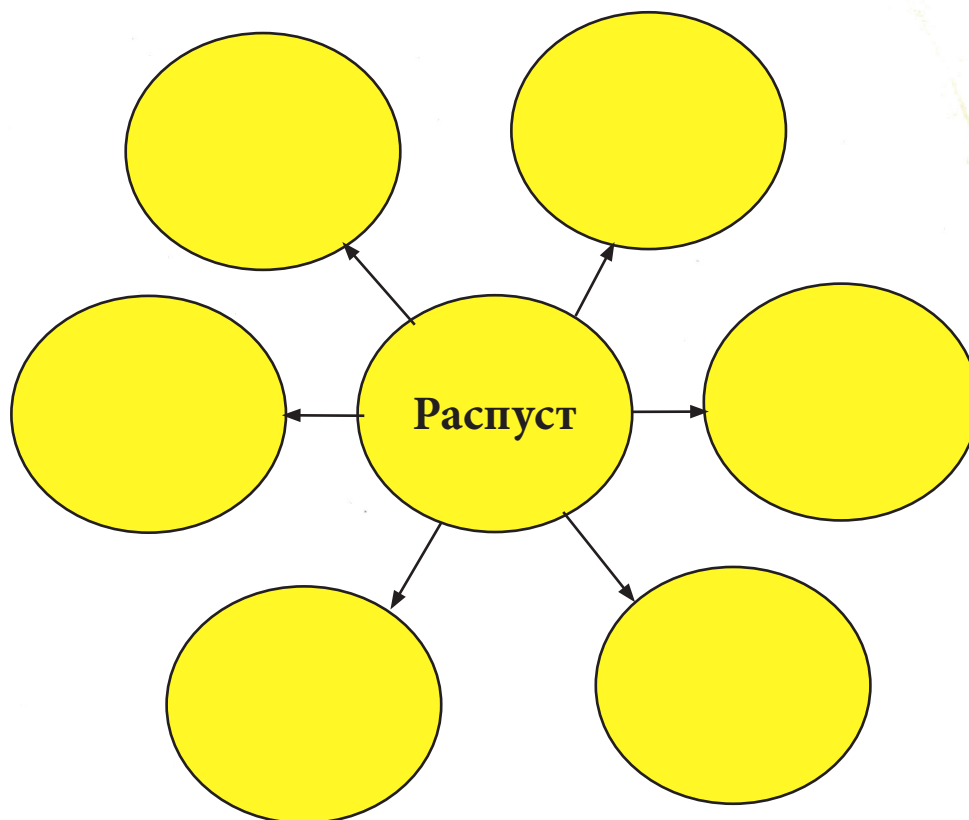

Димитрије

Сећања са распуста

1. Шта те све подсећа на распуст?

Нацртај у свесци следећи цртеж и попуни празна поља речима која те подсећају на распуст.

2. Направи следећу таблицу у свесци и обележи знаком “X” ако си извршио следеће радње на распусту.

Играо сам се	Пливао сам	Сунчао сам се	Помагао сам родитељима	Читао сам	Упознао сам занимљива места	Спавао сам

3. Напиши најмање седам реченица о једном месту које си посетио на распусту.

Рад у паровима

Замени свеску са другаром из клупе. Прочитај реченице које је написао твој другар, реци твоје мишљење о њима, предложи неке исправке (у случају да није нешто добро написао). Врати другару свеску и исправи евентуалне грешке.

4. Нацртај нешто што ти је остало у сећању са распуста.

Рад у групи

5. Направите велику „Књигу распуста” са вашим радовима.

1. СЕЋАЊА СА РАСПУСТА

Још понешто о књизи

Да се подсетимо!

1. У претходним разредима научио си понешто о књизи. Присети се и поређај доње речи тако да прикажу „пут књиге” до читалаца. Напиши их у свеску.

штампарија

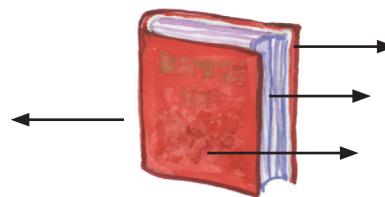
читалац

књижаре
школе
библиотеке

аутор пише рукопис

издавачка кућа

2. Напиши саставне делове књиге.

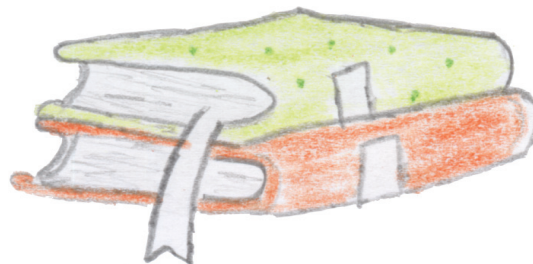

3. Пажња!

У писању књига користе се:	Пример
Мала или велика штампана слова.	Књига је најбољи друг.
Мала или велика удебљана слова (да бисмо назначили важност речи).	Књига је најбољи друг.
Мала или велика косо штампана слова (да бисмо назначили нечији исказ, речи, наслов).	<i>Књига је најбољи друг.</i>

4. Мој дневник

Направи, по примеру, у једној свесци, твој дневник. Бележи свакодневно занимљиве догађаје које си доживео у току дана.

Можеш да нацрташ и корице по жељи. Стави и твоје име на корицу и тако постајеш аутор.

Пројекат Моја школа

Рад у групи

Шта ћете да урадите?	Направићете књигу разреда са подацима о школи.
Зашто ћете то да урадите?	Представићете ваше радове колегама.
Како ћете то да урадите?	<ol style="list-style-type: none">1. Потражите више информација о школи на интернету, од професора, родитеља.2. Организујте сакупљене информације у један текст.3. Напишите, на папиру, текст о вашој школи.4. Нацртајте цртеж или залепите одговарајућу илустрацију.5. Поређајте све листове да би се добила књига разреда.6. Направите и корице.
Како ћете знати да сте успели?	Представите књигу другим ђацима и вашим родитељима. Изложите књигу у Читалачком ћошку.

2. ШАПУТАЊЕ И ЂАЧКЕ ПУТАЊЕ

Ау, што је школа згодна

Љубивоје Ршумовић

Ау, што је школа згодна,
Лечи лењост и самоћу,
К'о да ми је кућа родна,
Штета што не ради ноћу!

Кад нисам у својој школи,
Мене моја душа боли,
Нема оне дружине
Да делимо ужине.

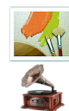
Ау, што је школа сјајна,
У клупама пар до пара,
Сваки шапат, свака тајна
Једну нову љубав ствара.

Кад нисам у својој школи,
Мене моја душа боли,
Нема оне с киком,
коју не дам ником!

НОВЕ РЕЧИ

згодна - лепа, привлачна

кика - коса девојнице сплетена у венчић, плетеница

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Шта је за песника школа?
2. Кога је све заволео у школи?
3. Како се због тога осећа?
4. Шта представља за вас школа?

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Песма *Ау, што је школа zgodна* је текст у стиховима.

Стих је један ред песме. Он може да се пише на почетку реда великим или малим словом. Скуп стихова зове се **строфа**. Између строфа, обично се оставља празан простор.

Примећујеш да се у овој песми гласовно подударају последње речи у стиховима. Кажемо да се оне римују. То се подударање зове **рима**. (zгодна – родна, самоћу – ноћу).

Писац који пише песме зове се **песник**.

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај изражајно песму.
2. Научи песму напамет.
3. Састави реченице речима: школа, zgodна, дружина, љубав, кика.
4. Заокружи тачан одговор:

Текст *Ау што је школа zgodна* је песма зато што:

- описује један догађај
- је састављена од стихова
- описује школу

5. Препиши речи које се римују у песми.

6. Препиши и попуни у свесци:

Ја сам четвртог

Моја се школа зове

..... је моја учитељица (учитељ).

Мој најбољи зове се

Волим да идем у школу зато што

2. ШАПУТАЊЕ И ЂАЧКЕ ПУТАЊЕ

Први школски дан
(Из дневника једног ђака)

Едмондо де Амичис

Данас је први школски дан. Летњи распуст је ишчезао као сан, али у мислима још лутам његовим стазама...

Мој разред је на првом спрату. Ево и мојих другара: издужили су се и раскрупњали. Опет сам се сетио планина и распуста. И бившег учитеља који се увек тако слатко смејао са нама. Због ниског раста, изгледао нам је као да смо вршњаци. Волео бих сад да угледам још једном његов риђи чуперак.

Нови учитељ је висок, без браде, са дугом, седом косом и упадљивом бором на челу. Глас му је дубок, гледа нас продорно и уопште се не смеје.

Кажем себи: „То је тек први дан, а треба издржати девет месеци! Колико лекција, колико муке!“ Осетио сам наједном да морам видети што пре маму. И она ме је, стварно, дочекала при изласку из школе. Рекла ми је:

– Само храбро! Учићемо заједно.

Приметио сам старије ђаке како прилазе нашем учитељу. То су његови бивши ученици. Врло су узбуђени док га поздрављају. А он као и да се не радује. Отпоздравља их прибрано, али их не гледа. И он је, значи, ганут, али се савлађује.

Док нам је учитељ диктирао, а ми писали, поглед му се зауставио на зајапурено и бубуљичаво лице једнога дечака. Ставио му је руку на чело да види нема ли врућицу. Таман онда је неко иза учитељевих леђа почео да изводи гримасе. Учитељ се нагло окренуо и рекао му:

– То више никада немој да радиш!

Наставио је да диктира. Пред крај часа рекао нам је:

– Слушајте, децо! Бићемо заједно годину дана. Покушајмо да то време проведемо у слози! Потрудите се да будете добри! Не бих да стигнемо до тога да вас кажњавам. Ја немам породицу. Моја породица – то сте ви. Ви ћете бити моја утеха и моја дика. Докажите да у вашим грудима куца нежно срце! Не тражим да ми то гласно обећате. Уверен сам да сте у себи већ рекли: „Хоћемо!“ Ја вам на томе гласно захваљујем.

Утом се учитељу приближио онај ђак што је малопре правио гримасе:

– Господине, молим да ми опростите!

Учитељ га је пољубио у чело:

– Све је у реду, сине!

НОВЕ РЕЧИ

ишчезнути – нестати;
упадљиво – који пада у очи својим изгледом, особинама; уочљиво, изразито;
продорно – оштро;
ганут – потресен, дирнут;
зајапурено – црвена, зажарена лица;
гримаса – спонтан или вештачки искривљен, промењен израз лица, обично у вези са расположењем.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Чег се дечак присећао првог школског дана?
2. Кога је он срео у школи?
3. Чијем сусрету се највише обрадовао?
4. Шта је забринуло дечака? Ко га је охрабрио?
5. Какав је утисак оставио нови учитељ на дечака?
6. Шта је нови учитељ рекао ученицима?

ЗАПАМТИ

Први школски дан је књижевни текст.
Сва саопштења у тексту можемо да поделимо на мање **целине (одељке)**. Свака целина садржи **главну идеју**.

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај текст по улогама.
2. Састави и ти питања везана за текст, а другови нека ти одговоре.
3. Помоћу следећег плана, подели текст на одељке.
 - Сећање на распуст.
 - Сусрет са друговима и бившим учитељем.
 - Нови учитељ.
 - Дечакова забринутост.
 - Дирљив сусрет између новог учитеља и бивших ђака.
 - Непристојно понашање једног ђака.
 - Учитељеви савети.
 - Извињење.
4. Напиши неколико реченица о томе како је теби протекао први школски дан.
5. Напиши како си провео летњи распуст.
6. Поделите се по групама и опишите свог учитеља, а затим неко из групе да прочита пред разредом.
7. Прочитајте књигу *Срце, Едмонда де Амичиса*.

2. ШАПУТАЊЕ И ЋАЧКЕ ПУТАЊЕ

ABECEDA

Aa Bb Cc
Čč Ćć Dd
Dž dž Đđ Ee
Ff Gg Hh
Ii Jj Kk
Ll Llj Mm
Nn Nnj Oo
Pp Rr Ss
Šš Tt Uu
Vv Zz Žž

DA NAUČIŠ NEŠTO NOVO

Utvrđeni redosled slova u latiničnom pismu naziva se *abeceda* (prema imenima početnih slova: a, be, ce, de).

DA VEŽBAŠ

1. Napravi dva spiska učenika svog odeljenja: jedan po azbučnom, a drugi po abecednom redu. Prvi spisak napiši ćirilicom, a drugi latinicom.
2. Prepiši pesmu *Au, što je škola zgodna* Ljubivoja Ršumovića latinicom. Samoglasnike podvuci crvenom, a suglasnike žutom bojom.
3. Prepiši u svesku donji odlomak pisanim slovima, a zatim istaknute reči podeli na slogove. Obrati pažnju na pisanje velikim početnim slovom.

DEČAK SE ZOVE ŽARKO, A REKA GRUŽA.

NJEGOVA KUĆA JE SASVIM BLIZU REKE.

S JEDNE STRANE REKE ŠIRI SE POLJE, NALIK NA ĆILIM OKO KOG JEG STRAŽARE SUNCOKRETI, A S DRUGE STRANE BRDO TALAMBAS, GDE IZGREVAJU SUNCE, MESEC I PTICE.

DEČAK VOLI REKU I BRDO. ALI REKU VIŠE.

(DOBRICA ERIĆ – *DEČAK I REKA*)

Naglašeni i nenaglašeni slogovi

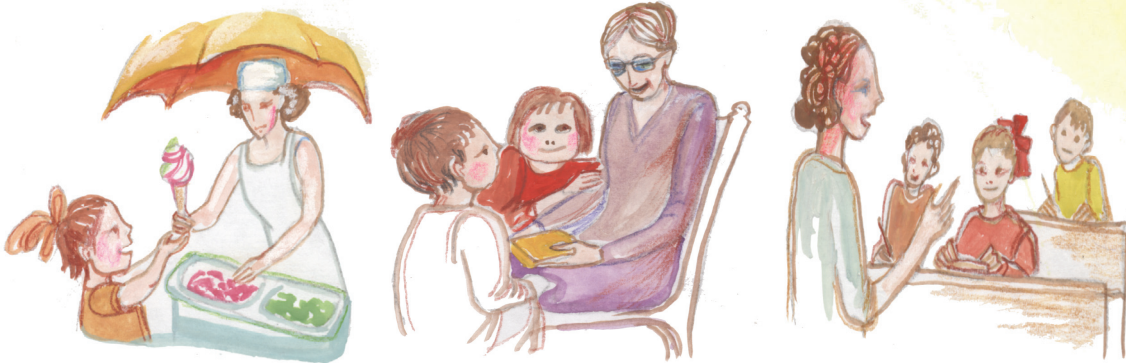
Jače izgovoreni slogovi nazivaju se naglašeni, a slabije izgovoreni su nenaglašeni.

U sledećim narodnim poslovicama podvuci naglašene slogove.

Od inata nema goreg zanata.

Svoja kućica – svoja slobodica.

Споразумевање и говор

Пажљиво посматрај дате слике и одговори на следећа питања.

Ко је на свакој слици приказан да говори? О чему он казује? Ко слуша говор? Чему служи говор?

Људи се међусобно споразумевају на различите начине: говором, покретима, сликама, знаковима, звуковима, цртежима, изразом лица.

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај “Бонтон” Јасминке Петровић и напиши пет разлога због чега није лепо прекидати особу која говори.
2. Напиши о чему волиш за разговараш са својим друговима.
3. Забележи разговоре које можеш чути у аутобусу, на улици, у продавници, у школи.
4. Следеће поруке претвори у реченице.

5. Са којом познатом личношћу би желео да разговараш? Забележи тај разговор.
6. Прочитај и протумачи осећања на лицима ове деце. Замисли шта им се могло догодити, па покушај да то испричаш као причу.

“Лепа реч и гвоздена врата отвара.”

Народна пословица

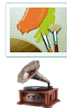
2. ШАПУТАЊЕ И ЂАЧКЕ ПУТАЊЕ

Džinovska knjiga

Džonatan Svift

(iz knjige *Guliverova putovanja*)

Da bih mogao da čitam knjigu bez mnogo napora, napravili su mi naročite lestvice sa mnogo pregrada, dugačkih po dvadeset metara, po kojima sam mogao da idem. Knjigu su mi naslanjali uza zid a ispred nje stavljali te moje lestvice. Ja sam se onda peo na najvišu pregradu i išao po njoj sleva nadesno, dok ne bih pročitao prvi red. Zatim sam silazio niže i čitao drugi red. Tako sam postepeno silazio dok nisam pročitao stranu. Posle toga sam se opet peo sasvim gore i počinjao čitanje druge strane. Kad bih pročitao obe strane, okretao sam list. To sam morao da činim obema rukama, jer su listovi bili teški i kruti kao naš karton, a šest do sedam metara široki i osam do devet metara visoki.

NOVE REČI

džinovsko – osobina svojstvena džinovima, ogromnost, natprirodna snaga;
lestvice – lestve – naprava za penjanje ili spuštanje.

DA TE PITAM

1. Kako je Guliver, glavni lik ove priče, morao da čita knjigu u Zemlji džinova?
2. Na kakve se lestvice popeo da bi pročitao list knjige?
3. Kakvi su bili listovi knjige?
4. Kako je morao da čita knjige u Liliputu (u Zemlji patuljaka)?
5. Znaš li kako je Guliver stigao u Zemlju džinova?

DA VEŽBAŠ

1. Pročitaj izražajno tekst.
2. Opiši knjigu koju bi ti voleo da pročitaš.
3. Zamisli razgovor između tebe i džina.
4. Napiši parove reči srodne sledećim rečima: knjiga, list, učiti.
5. Pročitaj knjigu **Guliverova putovanja** Dž. Svifta.
6. Koju ti poruku šalje pesnikinja Mira Alečković ovim stihovima:

„Kad naučiš da čitaš i pišeš,
ključ već imaš od zlata.
Tad uzmi knjigu. Videćeš kako
čarobna otvaraš vrata.“

DNEVNIK LEKTIRE

7. Zapisuj dok čitaš!

Sigurno si pročitao mnogo lepih knjiga. Da bi ih se kasnije sećao, u posebnu svesku, zapiši sledeće podatke o njima:

- naziv knjige
- ime autora
- imena glavnih ličnosti
- lepe reči i izraze
- šta ti se najviše svidelo.

2. ШАПУТАЊЕ И ЂАЧКЕ ПУТАЊЕ

Управни и неуправни говор

Пажљиво прочитај оба примера и уочи разлике:

1. Светлана је рекла: “Идем у позориште!”
2. Светлана је рекла да иде у позориште.

У ком примеру су изговорене речи тачно наведене, а у коме су измењене?

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

УПРАВНИ ГОВОР – Туђе речи написане тачно онако како их је изговорио.

НЕУПРАВНИ ГОВОР – Туђе речи написане у измењеном облику.

Положај пишчевих речи (ко говори у реченици) према управном говору.

- * Зоран ми рече: “Пожури, воз је стигао!”
- * “Пожури, воз је стигао !”, рече Зоран
- * “Пожури”, рече Зоран, “воз је стигао!”

ДА ВЕЖБАШ

1. Препиши правилно у сва три модела следеће реченице:

Драгана је рекла ја ћу бацити смеће!

Данило је питао Јану да ли ћеш ићи са нама на море ?

2. Замени управни говор неуправним (најпре усмено, а затим писмено).

Горан ми рече: “Дођи данас да хранимо голубове”.

Бранко ми рече: “Баш су слатке јабуке !”

3. Препиши басну “Дивљи вепар и лисица” Доситеја Обрадовића и замени управни говор неуправним.

Дивљи вепар оштрио зубе испод једног храста.

Лисица га упита: “Намераваш ли с неким да се тучеш кад оштриш зубе?”

Вепар јој одговори: “Не мислим да се тучем, али ако дође до невоље, боље да су готови.”

4. Препиши из текста “Први школски дан” Едмонда де Амичиса реченице у управном говору, а затим их претвори у неуправни говор.

Рад у пару * Ти напиши четири реченице у управном говору, а твој друг из клупе нека их претвори у неуправни говор. Читајте и вреднујте радове.

Дијалог у стрипу

1. Прочитај разговор између малог Владе и његовог рођака. Покушај да направиш и ти један стрип.

(Преузето са <https://www.rastko.rs/strip/1/strip-u-srbiji-1955-1972/img/mali-vladai-rodjakrodjak.jpg/>)

ДА СЕ ПОДСЕТИШ

Дијалог је разговор између две или више особа.

2. ШАПУТАЊЕ И ЋАЧКЕ ПУТАЊЕ

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Следеће речи употреби у реченицама: школа, лењост, самоћа, друг, књига, учитељ, ђак, дневник.

2. Напиши за реч **учити** породицу речи (то јест оне речи које имају најмањи заједнички део). Пример: **пут**, **путник**, **путоказ**, **путовање**, **путарина**.

3. Препиши латиницом прву строфу песме “Ау, што је школа згодна” Љубивоја Ршумовића и речи подели на слоге. Подвуци само самогласнике.

4. Напиши што више речи које описују **књигу**. Састави и неколико реченица.

5. Напиши писаним словима латинице кратак састав на тему “Слободно време”.

6. Препиши из текста “Први школски дан” Едмонда де Амичиса једну реченицу у управном говору, а затим је напиши у сва три модела.

7. Одабери из текста “Први школски дан” Едмонда де Амичиса одељак који ти се највише допао и препричај га, прво усмено, а затим писмено.

8. Илуструј сваку строфу песме “Ау, што је школа згодна” Љубивоја Ршумовића тако да добијеш причу у сликама. Напиши причу и дај јој наслов.

9. Сети се, а затим запиши један занимљив разговор из школског живота или са ђачке екскурзије.

10. Састави разговор између учитељице и ученика на тему *Домаћи задаци*.

11. Прочитај још једном песму “Ау, што је школа згодна” Љубивоја Ршумовића и подвуци парове речи које се римују, а затим покушај да саставиш песму. Дај јој наслов, а затим је илуструј.

12. Прочитај пословицу “Лепа реч и гвоздена врата отвара” и пронађи подстицај за разговор у твом одељењу.

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

“Пут од куће до школе и од школе до куће је узбудљив. То је прво велико ђачко шеталиште. На том путу се свашта сретне и доживи. Ђаци пешаци, које пут до школе води и кроз шуму, могу да сретну и зеца и веверицу, некад и медведа. Неки ђаци на путу од куће до школе и од школе до куће морају да прелазе потоке и реке, а неки прелазе улице.

У распоред часова није уписано све што се у школи учи. Није уписано другарство. А није уписано у распоред часова зато што се другарство учи на свим часовима, па и на великом и малом одмору, на путу од куће до школе и од школе до куће...

Другарство се учи свуда и сваког часа се оцењује. Право другарство иде под руку са искреношћу, са поштењем, са правичношћу, са истином, са храброшћу, са љубављу.”

(одломак из текста *Од куће до школе*, Драган Лукић)

1. Подели одломак на одељке. Дај наслов сваком одељку.
2. Препиши писаним словима латинице прве три реченице.
3. Напиши кратак дијалог између ђака пешака и зеца.
4. Замени у реченици управни говор неуправним.

Веверица ми рече: “Другарство се учи свуда и сваког се часа оцењује.”

5. Пренеси друговима на други начин (цртеж, слика, знак) следећу поруку.

Право другарство иде под руку са правичношћу, са храброшћу, са љубављу.

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два – три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

3. СЛИКАРКА ЈЕСЕН

Како јесен слика

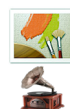
Драган Радуловић

Како та јесен зна да слика,
као да с пролећем другује,
одакле јој четка толика
што с њом весело размахује?

Шта то јесен у шуми чара,
док се облаци по небу пласте,
откуд за лишће толико жара,
и чудне ватре наранџасте.

За тим бојама, ево, венем
и већ воде о томе шуме,
куд год ове јесени кренем
маше шарени прамен шуме.

Јесен веселе боје нашла,
па њене четке по шуми лете:
к'о да су у та брда зашла
сва срећна дјеца ове планете.

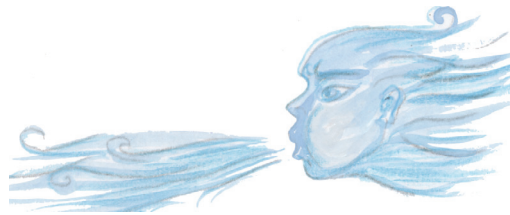
ДА ТЕ ПИТАМ

1. Како јесен зна да слика?
2. С ким она другује? Зашто?
3. Шта песник осећа када гледа јесење боје?
4. Ко би још знао да тако црта?

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај песму изражајно.
 2. Дај наслов свакој строфи.
 3. Објасни изразе:
 - „као да с пролећем другује“
 - „откуд за лишће толико жара“
 - „маше шарени прамен шуме“
 4. Наведи неколико својих запажања о јесени.
 5. Научи песму напамет.
 6. Напиши све речи које се римују.
 7. Покушај да саставиш кратку песму о јесени.
- Поделите се по групама. Упоредите јесен на селу и у граду. Изложите ваша запажања пред разредом.
- Замислите да сте сликар са чаробном четкицом. Насликајте и ви један јесењи пејзаж.

НЕКЊИЖЕВНИ ТЕКСТ

Прочитај следећи текст о јесени.

Јесен је једно од годишњих доба, које по конвенцији на северној Земљиној полулопти, траје део септембра, цео октобар, новембар и део децембра, а на јужној Земљиној полулопти део марта, цео април, мај и део јуна. На дан почетка јесени, такозвану равнодневницу, која обично пада око 23. септембра, обданица и ноћ трају по 12 сати.

Запамти !

Некњижевни текст:

- Представља реалне аспекте;
- Садржи прецизне информације;
- Има улогу да информише.

Рад у паровима

Направите у свесци табелу са две колоне и у првој опишите јесен као што је песник урадио, а у другој напишите које сте нове информације сазнали о јесени из некњижевног текста.

3. СЛИКАРКА ЈЕСЕН

Јесење слике

ДА СЕ ПОДСЕТИШ

Главни делови састава су: **увод, разрада и закључак.**

Увод је први део у сваком саставу. Овде се у неколико реченица истиче шта ће бити написано у саставу и зашто. Овде се упознајемо са временом и местом догађаја као и са ликовима који учествују у догађају.

Разрада је најобимнији и најважнији део састава где се детаљно излаже све што се догодило.

Разрада треба да има више одељака.

Закључак је завршни део састава у коме саопштавамо како се завршио догађај о коме смо писали.

Када пишеш састав, мораш имати у виду следећа правила лепог и правилног писања:

- правилно пиши слова и повезуј их;
- групиши сличне садржаје у одељке;
- пази на употребу великог слова;
- увуци ред на почетку одељка;
- пази на правописне знаке;
- пиши јасне реченице;
- прати след догађаја редом којим су се одвијали.

ДА ВЕЖБАШ

Посматрај дату слику и покушај да са што више лепих речи осликаш то што је сликар осликао бојама.

Размисли прво о речима којима можеш осликати јесен, затим потруди се да помоћу њих саставиш што лепше реченице.

Имај у виду горе назначена правила о писању састава.

Значење речи

ДА ВЕЖБАШ

Речи истог облика, а различитог значења

1. Одреди значења именица језик, вила, коса.
2. Следеће речи употреби у реченици: Зора (име), зора (свитање), град (насеље), град (природна појава).
3. Напиши бар две реченице у којима ћеш показати различита значења речи *лист*.

Речи различитог облика, а истог или сличног значења

4. Уз дате речи напиши што више речи истог или сличног значења: дете, галама, ићи, смејати се.
5. Прецртај реч која не припада низу: проговорити, зборити, говорити, причати, тврдити, бауљати, гунђати.

Допуни низ одговарајућим речима.

6. Опиши немирног дечака са што више именица истог или сличног значења. Пример: немирко, враголан...

Речи супротног значења

7. У следећим народним пословицама подвуци речи супротне по значењу.

Сит гладноме не верује.

Добар глас далеко се чује, а зао још даље.

Ватра и вода добре су слуге, али зли господари.

Боље је поштење у сиромаштву него богатство без поштења.

8. Уз сваку дату реч напиши другу супротну по значењу.

љубав...

храпав...

говорити...

мудрост...

шкрт...

продавати...

срећа...

крупан...

штедети...

9. Напиши краћи састав на тему **Старо и ново у мојој улици**.

Умањено и увећано значење речи (умањенице и увећанице)

10. За дате речи напиши умањенице и увећанице: рука, трава, мрав, нога, зграда, магла, глава, кућа.

11. У следећим народним загонеткама подвуци речи који означавају нешто умањено. Одгонетни дате загонетке.

Црвен трчи по путу у црвеном капутићу.

Кућица у горици на једној ножици.

Пронађене речи употреби у реченицама.

3. СЛИКАРКА ЈЕСЕН

Берба

Ђорђина Радивојевић

Јесен је дотакла сваки лист и сваку грану, а на гранама најмаштовитијим бојама попрскала слатке плодове. Савиле се гране у јабучњаку деда Велимира и бабе Стојане, па само што не зацвиле под теретом. Тужно је гледао деда јесење дарове и жалио што га је издала снага па не може да их обере. А у кући никог млађег. Сви отишли у град па заборавили на дедине воћњаке и повртњаке. Као да се тамо, на асфалту, може живети без купуса и лука, без јабука и слатких гроздова...

Ни слутио није деда да му, тамо у граду, унук Никола спрема изненађење. Баба и деда су били не мало изненађени када су угледали колону деце која улази у њихово двориште. Из групе се издвојила Љерка и пришла старцима.

– Ми смо Николини другови – рекла је – ускоро ће и он стићи.

– Ништа ти ја не разумем – вртео је деда главом и слегао раменима.

– Знаш ли ти ко су ова деца? – питао је збуњени старац још збуњенију баба Стојану.

– Ово је мој разред – разгаламио се Никола док је улазио у двориште и журио да се изгрли са бабом и дедом.

– Благо нама – радовала се баба – дошао нам је унук и довео децу да нас развеселе.

– Ми смо дошли да вам помогнемо – пожurio је да објасни Рале.

– Где је тај јабучњак? – питала је Ивана.

И док су се баба и деда снебивали, деца су запосела све дрвеће. Још ни сунце није зашло, а јабуке су биле обране и сложене у гајбе.

– Како ћемо се одужити деци? – вајкала се старица.

Убрзо се, на сред дворишта, пушила пуна вангла румених уштипака.

– Да вас није било, пропао би нам толики род – рекао је деда – Нека свако узме колико може да понесе јабука.

– Не треба, деда – рекао је Младен – за нас је овај дан био изузетан доживљај.

– Нарочито су нам пријали уштипци – додала је Мрша, коју смо тако звали због њене склоности ка јелу.

– Нас у школи уче да будемо корисни – објашњавала је Зорица – а данас смо били кориснији него икада раније.

Док су се спремали за повратак, баба Стојана је крајевима мараме брисала очи.

– Дођите нам опет, јабуке наше. Дођите да унесете лето у нашу зиму.

НОВЕ РЕЧИ

зацвилити – **зацвилети** – почети јаукати, јадиковати, пиштати;

гајба – сандук, дрвена кутија;

уштипак – мали колач од киселог теста пржен у масти;

заповест – оно што се каже с циљем да се обавезно изврши, наредба, наређење.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Шта је јесен урадила у дедином воћњаку?
2. Због чега су били забринути баба и деда?
3. Ко их је обрадовао?
4. Шта су деца урадила?
5. Како су их баба и деда наградили?
6. Да ли и ви учите у школи да чините добра дела?

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитајте текст по улогама.
2. Пронађи други наслов тексту.
3. Подели текст на одељке и издвоји главне идеје. Напиши план текста и испричај садржину помоћу плана.
4. Објасните изразе:
 - „само што не зацвиле под теретом“
 - „га је издала снага“
 - „деца су запосела све дрвеће“
 - „се пушила пуна вангла румених уштипака“
 - „Дођите нам опет, јабуке наше. Дођите да унесете лето у нашу зиму.“
5. Препиши најсликовитију реченицу из текста.
6. Напиши шта је:

воћњак –	јабучњак –
повртњак –	шљивик –
7. Саставите реченице речима: зацвилити, гајба, уштипак, заповест.

Поделите се по групама. Направите план уз помоћ којег ћете некомемо помоћи као Николини другови.

3. СЛИКАРКА ЈЕСЕН

Врсте реченица по значењу

ДА СЕ ПОДСЕТИШ

Реченице по значењу могу бити **обавештајне, упитне, узвичне и заповедне**. Реченице могу имати потврдан или одричан облик.

- Разврстај обавештајне, упитне, заповедне и узвичне реченице:

Затвори прозор! Да ли си видео Гордану? Данас је леп дан. Мама, испеци ми медањаке! Ти си мамина срећа! Где је наша учионица? Колико дана могу да задржим књигу? Ручак ти је у фрижидеру.

обавештајне	упитне	узвичне	заповедне
-------------	--------	---------	-----------

ДА ВЕЖБАШ

1. Потражи у тексту **Берба** Ђорђине Радивојевић обавештајне, упитне, узвичне и заповедне реченице, а затим их разврстај по значењу.
2. Напиши неколико обавештајних реченица. Обавести своје другове коју књигу читаш, да ли је занимљива, о чему говори, ко је главни лик. Реченице нека буду у потврдном облику.
3. Употреби следеће узвичне речи у реченицама: их, јао, ох, ух, охо.
4. Напиши што више упитних реченица тако да свака почне различитом речи: ко, шта, колико, зашто, да ли, кад, где, који.
5. Препиши и исправи црвеном оловком грешке:
Дали си прочитао збирку песама **Чему служи глава** Иве Мунђана? Јеси ли био у школи? Хоћешли да ми будеш пријатељ? Јели Јели стигло писмо? Да ли су ти дали поклон?
7. Напиши по диктату следећи текст, а затим реши задатке.

Пас и срна

Гонио пас срну.

– Никад ме нећеш стићи! – рече му срна.

– Зашто нећу? – упита пас.

– Ја бежим да спасем живот, а ти хоћеш да ме ухватиш да би за довољио свога господара – одговара срна.

Народна прича

- Одреди какве су по значењу дате реченице.
- Управни говор претвори у неуправни.

Вежбања за изговор и писање гласова ч, ћ, ц, ђ, и х

ДА ВЕЖБАШ

1. Препиши песму и подвучи речи у којима је слово **ћ**:

Чудан ћилим

Ћилим један чудне ћуди
на ливади боје нуди.
На ћилиму чудна шара
ткала га два ћилимара:
пролеће и сунчан дан.
На ћилиму бела грана,
а на грани ћуче ћук.
На ћилиму сто цветића,
на ћилиму сто врапчића
и два сунца сунчевића
и још један дугин лук.

Мира Алечковић

2. Напиши умањена значења следећих речи:
петао, цвет, анђео, зец, јастук, колач, пуж,
ексер, капут, облак, дечак, птица.

3. Попуни празно место:

пала_инке нао_аре
девој_ица љуби_ица
чита_ ма_ка
месе_ина усисива_

4. Прецртајте оловком оно што је неправилно.

џеп_ђеп	Џурђевка_Ђурђевка
Млаџа_Млађа	беџ_беђ
оџак_ођак	лаџа_лађа
џин_ђин	џак_ђак

5. Напиши по диктату следећи текст.

– Здраво, џаче, како си? Јеси ли ми добар џак?

– Послаћу те у буџак, јер ја нисам врећа џак – ја сам ћак!

Нит су ћаци – џакови, нит џакови ћаци! И не прави џумбуса,
јер ти недам купуса!

(*Научимо правилно да пишемо*, Марија Гргинчевић)

Изговарање и писање гласа Х

1. Многе речи јесу неправилно написане. Отклони грешке и напиши правилно дате речи: ајде, артија, ватати, кујна, лад, одма, орас, сиррома, стра, стреја, трбув, фала, ајде, рана.

2. Следеће реченице прво гласно прочитај, а потом напиши по диктату.

Нахрани хрчка! Ух, смрзох се! Ах, захуктао сам се! Ох, хладно ми је!

3. Прочитај и научи напамет песму "Песма о слову Х које се смрзава" Ранка Симовића.

4. Допуни шта недостаје!

– Миајло, ја се умори!
Није то артија, већ
растово дрво.

– И, и ти си ми неки ерој!
Ајде, ватај ту тестеру
и немој да укћујеш!

(*Научимо правилно да пишемо*, Марија Гргинчевић)

3. СЛИКАРКА ЈЕСЕН

Јасенов лист

Гроздана Олујић

Треперио на грани лист јасена, смејао се и певао:

– Најзеленији сам, најлепши. Нико ми није раван.

Али и друго лишће било је зелено, сва шума била је зелена, изузев лишћа брезе које је већ добијало златасту јесењу боју. Лист јасена поверова да са брезом нешто није у реду. „Бити жут док су у шуми сви зелени – сумњиво је и крајње недолично. Требало би припазити на њу, видети шта смера, шта хоће!“ Лист јасена подозриво послуша шта међу собом шуми брезино лишће, али оно је шумело исто што и остала зелена браћа и на исти начин треперило на ветру.

У недоумици, јасенов лист одлучи да се обрати за савет најстаријој грани, али грана није имала времена за приче. Наилазила је јесен и она се за њу убрзано припремала. Лист тада одлучи да приупита Сунчеву зраку. Али мала луталица није хтела ни да застане.

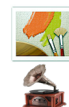
Брже од лишћа откидали су се дани, лист је треперио на ветру, смејао се и певао:

– Најзеленији сам, најлепши, нико ми није раван!

Није ни приметио да постаје све прозирнији, све лакши, нити да му се иза леђа прикрада оштрозуби јесењи ветар. Тек на земљи, помешан са лишћем брезе, он види да је постао жут, и осмеху се: „Шта има лошег у томе? Зар и ови око мене нису лагани и жути, сви жути.“ Лист јасена подиже поглед увис и постиђено саже главу. Високо горе, на већ оголеној грани, један једини лист зеленео се и певао:

– Најзеленији сам, најлепши, нико ми није раван.

А једнако, и на ове доле, и на оног горе, сунце је бацало своје јесење зраке, док се ветар лоповски шетао између грана.

НОВЕ РЕЧИ

јасен – врста шумског дрвета из породице маслина пераста лишћа;

бреза – врста листопадног дрвета беле коре;

недолично – недостојно, непристојно;

недозрео – који није дозрео, незрео, зелен;

прозиран – провидан, кроз који лако продире светлост.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Зашто је јасенов лист био срећан?
2. Какво је било остало лишће у шуми?
3. Због чега је лишће брезе било различито од осталих?
4. Од кога је јасенов лист хтео да сазна о лишћу брезе?
5. Зашто грана и Сунчева зрака нису му одговорили?
6. Шта се на крају догодило са листом јасена?

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Књижевни језик је **сликовит**. Сликвит израз нас подстиче да помоћу маште замислимо оно што је насликано речима.

На пример: „Брже од лишћа откидали су се дани“ у нашој свести изазива слику дана који јако брзо пролазе.

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај изражајно овај текст.
2. Прочитај реченице које у теби буде чуло вида, чуло слуха, чуло додира.
3. Састави реченице речима: јасен, бреза, недолично, незрео, прозиран.
4. Протумачи мисао: Срећа која се не дели – није срећа!
5. Приметио си да се јасенов лист понаша у тексту као људско биће: размишља, говори, осећа. Напиши све глаголе који то потврђују.

На пример: смејао се, певао.

6. Измисли и напиши дијалог између јасеновог листа и листа брезе.

7. Поделите се по групама. Напишите што више боја којих користи јесен да би обојила читаву природу.

8. Прочитај књигу *Небеска река и друге бајке* Гроздане Олујић.

3. СЛИКАРКА ЈЕСЕН

Jesenja pesma

Dušan Radović

Sve je pošlo naopačke
za vrapce i mačke,
kad je jesen okačila
svoje žute značke,
kad je vetar zapevao
novembarske tačke...

Pažnja! Pažnja!
Velika jesenja kupoprodaja!

Prodajemo suncobrane
– kupujemo kišobrane!
Prodajemo staro lišće
– kupujemo pahuljice!
Prodajemo trotinete
– kupujemo sanke!
Kupujemo šubare
– prodajemo mašne!

Prodajemo sokne
– kupićemo rukavice.
Prodaćemo sejalice
– kupićemo grejalice.
Prodaćemo sladoled
– popićemo čaj!

Jer:
Sve je pošlo strmoglavce
za ptice i cveće,
kad je sunce odustalo
na krov da nam sleće.
Kao da je žuto ljuto,
kao da nas neće!

NOVE REČI

kupoprodaja – pogodba kojom se što s jedne strane prodaje, a s druge kupuje;
strmoglavce – s glavom nadole, glavačke;

DA TE PITAM

1. Za koga sve polazi naopačke kada jesen stiže?
2. Kako se spremaju životinje za hladne dane? A ljudi?
3. Šta nas savetuje pesnik da prodamo i da kupimo?

DA VEŽBAŠ

1. Pročitaj pesmu izražajno.
2. Kaži koje raspoloženje budi u tebi ova pesma.
3. Prepiši i nauči napamet prvu i poslednju strofu pesme.

 4. Podelite se po parovima. Jedan neka napiše šta se u jesen prodaje, a drugi – šta se kupuje.

Јесење боје

Има ли нешто лепше и нежније од природе у јесен? Лишће дрвећа свакога дана мења своју боју, од сјајно жуте боје па све до тамно мрке боје. Нема сликара на свету да није бар једном у животу насликао јесен у свој својој лепоти и чари.

Ако желиш речима да опишеш јесен у свом месту, мораш се пре тога припремити тако што ћеш изаћи у природу и посматрати дрвеће, боју лишћа, дува ли ветрић, има ли цвећа, које је боје и каквог је мириса, има ли птичица, шта оне раде, каква је трава итд.

ДА ВЕЖБАШ

- Покушајте да напишете састав о томе шта сте уочили поводом шетње у природи, користећи следеће речи: ветрић, трепери, дрвеће, бакарно, цвеће, жућкаста, поточић, нежна, шуштање лишћа, птице селице, плавичасто небо, мрке боје, пожутео, мирисно цвеће, тепих од увелог лишћа.
- Имај у виду правила о писању састава.

3. СЛИКАРКА ЈЕСЕН

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Прочитај још једном песме "Како јесен слика" Драгана Радуловића и "Јесења песма" Душана Радовића испиши најсликовитије речи и изразе, а затим напиши најлепше стихове о јесени. Дај песми наслов, а затим је илуструј.
2. Напиши за речи: размахује, шара, нашла, пласте, продајемо, запевао речи супротне по значењу.
3. Напиши за речи: стрмоглавце, купопродаја, прозиран, незрео, заповест, гајба речи истог или сличног значења.
4. Препиши из текста "Јасенов лист" Гроздане Олујић четири обавештајне реченице, а затим их претвори у упитне и узвичне.
5. Прочитајте по улогама текст "Берба" Ђорђине Радивојевић. Изаберите најбоље читаче.
6. Постави јасеновом листу пет питања. Запиши их.
7. Напиши ч или ћ тамо где је потребно.
јабу - њак, ку - а, во - њак, дрве - е, о - и, наопа- ке, ма - ке, зна - ке
8. Напиши неколико речи које описују јасенов лист.
9. Испричај усмено, а затим писмено први одељак из текста "Берба" Ђорђине Радивојевић.
10. Протумачи реченицу "Дођите да унесете лето у нашу зиму."
11. Организујте у одељењу такмичење у изражајном читању прозних текстова домаће и школске лектире о јесени. Организујте и изложбу на тему "Јесење слике".

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

"Сељаци још спавају, а по друму пролазе само јесен и студ. Болесна трава се насисала влаге, омлитавила и полегла, и као арктичка маховина помодрила од мраза и слане.

На ивици јендека летошњи чкаљ разапео своје осушене крте стабљичице, са пободеним ћелавим лопатицама, а на увелом листу лежи мртав један од оних финих баштенских паукова, што падају на распуштене косе малих девојчица и спавају у круницама белих јоргована.

На дну јендека ћути барица, и стрепи од прве ледене коре што ће доћи.
(одломак из текста *Позно јесење јутро*, Исидора Секулић)

1. Допуни речи са **ч** или **ћ**.

аркти - ка, - каљ, стабљи - ице, девој - ица, до - и, - ути

2. Пронађи умањеницу, а затим састави у потврдном облику по једну обавештајну, по једну узвичну и по једну упитну реченицу.

3. Пронађи за речи: **омлитавила, полегла, помодрила** речи исте или сличне по значењу.

4. Пронађи за речи: **пролазе, разапео, лежи, падају** речи супротне по значењу.

5. Подели одломак на одељке и напиши главне идеје.

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два - три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

4. БЕЛА ЧАРОБНИЦА

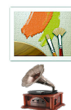
Зима

Ђока Жупунски

Облак небо
Под скут скрио
Па и сунце заклонио;
Он дечици
Радост сеје –
Нежно, тихо веје, веје...

Под снегом је
Поље глухо;
Врбе краси бело рухо;
Грудвају се
Деца чила;
Добро дошла, зимо мила!

Смех се ори,
Ваздух пара;
Анка бунду Снешку шара,
А Сима му
Капу кити:
Диван Снешко то ће бити.

НОВЕ РЕЧИ

скут – овде: окриље;
глухо – глуво.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. О којем годишњем добу говори песник?
2. Ко дечици сеје радост?
3. Шта је све под снегом?
4. Шта раде деца када навеје снег?

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Песма „Зима“ је **описна песма**. Она приказује кроз слику природе унутрашњи доживљај песника, његова осећања и мисли. Слика зимског пејзажа састоји се од **статичких** (непокретних, мирних) и **динамичних** појединости (у покрету).

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај изражајно песму.
2. Научи песму напамет. Покушај да је одрецитујеш као глумац.
3. Пронађи наслов за сваку строфу.
4. Прво препиши стихове у којима су приказане статичке појединости, затим оне динамичне.
5. Објасни зашто је песник користио два пута реч „веје, веје“.
6. Напишите састав „Игре на снегу“.

Загонетке

Беле коке с неба пале,
наша врата затрпале.
(снег)

Без ивера на води ћуприја.
(лед)

Ја родио моју мајку,
а моја мајка мене.
(лед и вода)

Полеће бијела птица без крила,
паде на суво дрво без грана,
уби је цар без руку,
изједе је царица без зуба.
(снег, земља и сунце)

4. БЕЛА ЧАРОБНИЦА

Именице

Подвуци именице у следећим стиховима и размисли о њиховом значењу.

- а) Хајде да растемо
До стола
До столице
До кашике
До полице
Растимо
Са ластама ластимо
Соколице
Делије
Доколићи
Јуначине
Не бирајмо начине
Да растимо.

- б) Ако си Вера,
Снежана, Ленка,
ако си Борче,
Гордана, Сенка,
ако си дете – свеж мајски цвет,
буди ми здраво,
буди ми живо,
цветај да собом украсиш свет.
- в) Ако си Драган-
свима нам буди драг,
Ако се зовеш Благоје,
као мед буди благ.

(Хајде да растемо, Љ. Ршумовић)

(Имена, Глигор Поповски)

ДА СЕ ПОДСЕТИШ

Именице јесу речи које означавају бића, предмете и појаве. **Заједничке именице** означавају бића, предмете и појаве са заједничким особинама. **Властите именице** означавају имена људи, животиња, река, планина, градова.

ДА ВЕЖБАШ

1. Препиши трећу строфу песме *Јесења песма* Душана Радовића и издвој све именице. Одреди које означавају бића, а које предмете.
2. Употреби у реченицама следеће именице: лепота, глупост, однос, радост, утисак, доказ. Објасни њихово значење, ако не знаш, користи речник.
3. Препиши први пасус текста *Берба* Ђорђине Радивојевић. Издвој све именице, а затим их разврстај према значењу.
4. Од датих заједничких именица изведи властите: јагода, ружа, зора, сенка, вишња, дуња, љубичица. Изведене властите именице употреби у реченицама.
5. Напиши низ од властитих именица које именују чланове твоје шире породице.
6. Препиши, затим подвуци погрешно написане речи: Дунав, мирко, Крава, Белобрешка, тамаш, александар, Зеленко, јабука, варјаш, Кућа, књига, Море, бегеј, банат, Душица, жито, блесак, Ивана, Лопта.

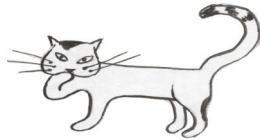
Род и број именица

Род именица

КАКО СЕ РАСТЕ?

Кад МАЧЕ порасте биће МАЧАК или

МАЧКА.

Кад ЈАГЊЕ порасте биће...

Одреди род појединих животиња? Кажу имена још неких бића којима је природа сама одредила род?

Које речи нам помажу да утврдимо род именица које означавају ствари и појаве?

Именице имају три рода: **мушки, женски и средњи.**

Број именица

Прикажи сликом **једнину и множину**. Цртај оловке, књиге, јабуке...

Именице имају два броја: **једнину и множину**.

Већина властитих именица нема множину.

ДА ВЕЖБАШ

1. Одреди род датих именица: марама, село, стан, киша, Мара, домаћин, Иван, жито, стабло, двориште, деда, стрина, Драган.

Код одређивања рода користи речи: **тај, та, то**.

2. Препиши прве две строфе песме *У гостима* Десанке Максимовић и испиши све именице. Одреди им број.

3. Распореди следеће именице разликујући их по роду и броју: оловка, прстенови, бубамара, ученик, дете, Жељко, табла, овнови, ексер, Вера, школа, друг, љубичица, поштари, пчела, столови, мрав, детлић, рибари.

4. У датим народним пословицама пронађи све именице, а затим им одреди род и број.

Књига је најбољи друг.

У празну кућу ни мишеви не улазе.

Боље је знање него имање.

Где вуци суде, онде овце не дођу до правде.

5. Кратким и дугим изговарањем појединих самогласника покажи који су облици именица у једнини, а који у множини.

Слађа је ова јабука од осталих јабука.

Иза оних кућа је моја кућа.

Не види се шума од осталих шума.

Мала књига је на полици поред осталих књига.

Сликарка Зима

Десанка Максимовић

Једне године сликарка Зима крете по свету да разнесе дарове деци. Није имала, истина, ништа нарочито да им дарује, али је преко лета на доколици била смислила да им наслика ноћу по прозорима пуно сребрних шума, зверчица и кућа. Сликарки Зимини било је то лако: махне једанпут својом студеном кичицом, а створи се на прозору сребрн лист папрати или слеђена јелова гранчица; махне други пут, и укаже се слеђена река која као да тече испод врба под снегом; махне трећи пут, и никне дворац сав од биљура у коме уместо светиљака сијају сребрне звезде. Како се овим сликама била прочула, чим се по селима и градовима сазнало да опет долази, деца су јој излазила далеко у сусрет. Она им је доброћудно дозвољавала да се ваљају и скачу по скутовима њене бунде. А и што не би! Чим би их деца исцепала и испрљала, истог часа су ницали други нови, као да је нека чаробница.

Пред вече стигне она у неко село кад су деца већ спавала.

– Куц! Куц! – покуца на први прозор тихо као кад мраз пуцкета.

Из собе се чуло само дечје дубоко дисање.

– Спавају већ – помисли Зима – сад ћу им на прозоре оставити слику, па нека се радују сутра кад се пробуде – и поче шарати по окну шапућући:

Насликаћу борове
сребром оковане
и сребрне дворове
и сребрне гране.

Слетеће на борове
птица светлих крила,
ући ће у дворове
сребрнаста вила.

Не сме само мама
наложити пећи
јер ће слика одмах
с прозора побећи.

Довршивши рад, пошла је даље. Уз пут чу како је зове неки врт:

Зимо, добра Зимо,
хладноћа је љута,
дај ми мало свога
меканогa скута.

Она оцепи леви скут своје хаљине, покри врт, па пође даље. Створи се тад пред другом кућицом па опет куц! куц! на прозор, а деца и тамо спавају. Украсивши и ту прозоре, пође даље. Украј пута су стајали четинари и молили:

Зимо, добра Зимо,
погледај на јеле,
дај им мало своје
одећице беле.

Она им одмах даде на главе беле шубаре и на зелене широке шаке навуче им беле рукавице па, задовољна што је учинила добро дело, настави пут, журећи да нашара што више прозора и што више деце да обрадује. А кад је јутро свануло и деца се избудила, нашла су по прозорима сребрне слике што их је ноћу ишарала Зима. Само деца нису стигла да их се довољно наживају; свих њих брзо је нестало; неке је отопило сунце, неке ватра у пећи, на неке су деца наслонила носеве и својим дахом их избрисала, како се сликарка и бојала.

НОВЕ РЕЧИ

доколица - време када се не ради;
студена - врло хладна;
кичица - сликарска четкица;
папрат - врста бесцветне биљке.

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај изражајно ову бајку.
2. Научи напамет стихове који су ти се највише свидели.
3. Упореди сликарку Зиму и сликарку Јесен.
4. Пронађи придеве који стоје уз именице и који улепшавају ову бајку (пр. сребрних шума).
5. Поделите се по групама. Поставите што више питања везана за бајку. Напишите пет питања и одговора у свесци.
6. Нацртајте, за радну мапу, сликарку Зиму.

4. БЕЛА ЧАРОБНИЦА

Збирне именице

Пронађи именице које означавају збир истоветних предмета и бића. Издвој и препиши те именице.

На селу

Јован дели са дедом послове у домаћинству. Он храни пилад, а деда прасад. За то време јагњад је побегла у жбуње и трње поред воћњака. Деда чисти лишће и сакупља кестење, а Јован залива цвеће.

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Именице које означавају збир предмета или бића називају се **збирне именице**. Већина збирних именица нема множину.

ДА ВЕЖБАШ

1. Следеће збирне именице употреби у реченицама: цвеће, грожђе, кестење, пилад, дрвеће, перје, жбуње.
2. Међу датим именицама распознај збирне: лист, бака, пруже, грање, цвет, браћа, шипражје, око, дрвеће, вода, снопље, сунцокрет.
3. Следећим збирним именицама одреди одговарајуће придеве: лишће, дрвеће, жбуње, цвеће, грожђе, кестење. Са добијеним изразима састави краћи састав о јесени у твом врту.

Градивне именице

Продужи набрајање, али претходно избаци незване госте:

Метали: гвожђе, бакар, шумица, _____

Течности : бензин, уље, висабаба, _____

Прехрамбене намирнице: брашно, со, бибер, _____

Градивне именице означавају материју и у најмањој и у највећој количини.

1. Сисли и напиши три градивне именице, а затим их употреби у реченицама.
2. У следећем низу подвуди градивне именице: со, шоља, мајка, Ивана, угаљ, маст, љубав, злато, гвожђе, шећер, Ружа, шљунак, вода.

Велико слово

ДА ПОНОВИМО ШТА СЕ СВЕ ПИШЕ ВЕЛИКИМ СЛОВОМ:

називи градова, називи улица и тргова, називи новина, књига и часописа, имена и презимена, надимци, имена народа, називи држава, република и покрајина, називи празника.

ДА ВЕЖБАМО

1. Прочитај доњи текст и обрати пажњу на писање именица:

Ивана и Гордана, марљиве ученице четвртог разреда, своје слободно време проводе у читању. Посебно читају дечији додаток који се појављује у недељнику *Наша реч*, али читају и књиге. Нарочито им се свидела књига *Меденаџи* Ђоке Жупунског. Књиге често размењују и са својим другом Миодрагом.

• Подвуци црвеном оловком именице које су написане великим почетним словом. Зашто су баш те именице написане великим словом?

• Како је написан назив недељника и књиге? Зашто?

2. Следећа реченица је у целини написана великим словима.

Правилно је препиши у свеску.

ЖАРКОВ РОЂАК САША ПРИЧА КАКО ЋЕ ЗА БОЖИЋ ПУТОВАТИ У АРАД.

3. Уочи грешке и препиши правилно реченицу: милицин Деда јован живео је у Селу дињашу.

4. Следећа властита имена разврстај у доњу таблицу:

Радованка, Решица, Улбеч, Нера, Варјаш, Лугож, Бегеј, Јелена, Тиса, Милошевић, Стојковић, Белобрешка, Дунав, Мађарска, Шаруља, Јаблан, Тамиш, Сока, Радимна, Шарац, Милојков, Букурешт, Гад, Ченеј, Семартон.

Имена људи	Имена животиња	Називи земаља	Називи села и градова	Називи река

5. Реши следеће вежбе у свесци:

Наброј празнике које слави твоја породица.

Напиши називе листова и часописа који се читају у твојој кући.

Наброј књиге из домаће лектире за четврти разред које си прочитао.

Напиши имена народа који живе у твом месту.

6. Напиши краћи састав (о неком свом излету) у коме ћеш употребити по две именице које казују имена (људи, географска имена).

4. БЕЛА ЧАРОБНИЦА

Како сам пробудио Деда Мраза

Слађана Ристић

Ове зиме, ја Малић Палић, патуљак, решио сам више да се не свађам са својом браћом. Бићу добар. Лечићу болесне, засмејаваћу тужне и чуваћу Снежане од злих вештица.

Таман сам почео да спремам чаробни напиток за смејање када ме је Звончица, најмања вила на свету, позвала умилним гласом:

– Помагај, Малићу Палићу. Успавао се Деда Мраз, а сат откуцава! Деца очекују поклоне! Нова Година само што није стигла!

– Али зашто баш ја, када сам ја најмањи од своје браће?

– Најмањи, али и најпаметнији. Једино ти знаш како ћеш Деда Мраза пробудити – рече Звончица и више је није било.

Навукао сам чизме за дуга путовања и за трен сам се нашао поред Деда Мраза. Спавао је дубоким сном, а од његовог хркања шумске кућице тресле су се као да је земљотрес. Овако је хркао: Хрррррррр, хрррррррр, хрк, хрк.

Морао сам брзо да га пробудим. Ушао сам кроз прозор његове кућице и тихо му на уво певао:

Завејана бела стаза

Нема деци Деда Мраза!

Тада су притрчали и остали патуљци који су певали у шумском хору, али ни њихови леви гласови нису га пробудили.

Одмах сам извадио чаробни напиток за буђење из торбе за хитну помоћ. Ево од чега сам га направио:

7 кугли сладоледа од шумских јагода,

2 сока од малине,

мало бибера,

6 голицања по врату,

1 чешкање по носу,

3 велика смеха,

једна слатка тајна.

Умио сам Деда Мраза чаробним напитком три пута. Отворио је очи и промрмљао:

„Јао, децо, какве сам лепе саонице сањао!“

Када је зевнуо, схватио је колико је сати.

„Хо, хо, хо, време је да пођем. Нова година само што није закуцала на врата, а деца ме нестрпљиво очекују.“

Тада је отишао у своју новогодишњу авантуру најбржим саоницама на свету... а ја сам му дуго махао.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Шта је решио патуљак Малић Палић?
2. Шта се десило са Деда Мразом?
3. Где живи Деда Мраз?
4. Како је патуљак успео да пробуди Деда Мраза?

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај одломак у којем сазнајеш како је патуљак пробудио Деда Мраза.
2. Напиши план текста и препричај причу.
3. Објасни која је разлика између Деда Мраза и Божић Бате.
4. Препиши од којих састојака је направио патуљак чаробни напиток.
5. Испричај шта би се било десило да се Деда Мраз није пробудио.
6. ите се по паровима. Измислите дијалог између Деда Мраза и Божић Бате.
7. Попуните стихове и дајте наслов песми:

Ево, деде! Сад нам стиже.
Приђите му мало ...

Бело иње је у коси
Поклоне нам радо...

Играчака и слаткиша
Добиће и мали ...

4. БЕЛА ЧАРОБНИЦА

Наш Божић

Бора Станковић

Море, какав сан! Недеља ево има како се не спава. Божићни пост се ближи крају, молили смо се за наше спасење. Божић долази. Али како! Нано моја слатка! Зора пуца, дан се дани. Прангија одјекује и потреса прозоре. Са улице допире оштар бат нових ципела.

.....

После причешћа мајка је пожурила кући. Ја сам се из цркве вратио касније. Капија широм отворена. Двориште почишћено. Дрва под стрехом наслагана уза зид, пањ бачен иза куће. Испод степеништа избачено труње, крпе и остало шта је било пре. Полица се цакли теглама, бели се дугачка, а широка марама што покрива тестије пуне воде. Око огњишта крцкају лонци, а на њему цврчи печење. Улазим у собу. Мајка ме тобож не види. Нешто спрема по рафовима и уређује шоље, прибор за кафу и јабуке.

– Христос се роди!

Она се окрене. Па кад ме види у свечаном оделу с кићанком очевом, у појасу, чисто не верујући да сам то ја, прилази ми.

– Ваистину се роди!... И као да би пре она моју руку пољубила, тако ми тешко пружа своју и целива ме у чело, очи, обрве и образе... Још би хтела, али ја се трзам. Пружам јој нафору и питам: Да ли је ко долазио? Али да знате каквим је гласом питам. Гласом од кога она расте и понизно одговара:

– Кумашин, сине. Зауостављах их, док ти дођеш, али немају кад. Ето, оставили су ти наранџу и много те поздравили... А ти си ми гладан? Тргне се она. – А ја те...туго, туго, слатко дете моје!

И брзо ми донесе шта је припремила. Једем. Она непрестано трчкара око мене, пази да не упрљам ново одело и одмах скупља мрве, да се не би познало кад ко дође. А напољу је све мирно, тихо. Чују се свирачи из „горње чаршије“, што свирају у господским кућама. Улицом и ако прође ко, тај жури, грабећи да обави честитања, па да што пре руча. Ја и даље једем. Хоћу још. Али ми она не даје:

– Немој, доста је! Покварићеш ручак. А и доћи ће неко.

И онда склања јело од мене. Ја хоћу на улицу, али ми она не да, већ ми скида капу, поново очешља косу, прслук при грлу разгрне, да ми се види нова кошуља, и оставља ме у соби:

– Седи! Ко ће госте да дочека? Зашто си домаћин. Ја не могу. Видиш да имам посла у кухињи, а нисам ни обучена...

Ја остајем. Шетам се крупним корацима по соби. А соба мирише. Топла је, чиста, сува. Кандило пуцкета. Тамјан се вије и шири полако, таласасто. Из кухиње миришу јела. Гости долазе. Дочекујем их. Још с кућног прага вичу:

– Христос се роди!

НОВЕ РЕЧИ

Потражи у речнику значење следећих речи: **прангија, бат, тестије, кићанка, чаршија.**

ДА ТЕ ПИТАМ

1. О којем се великом светом празнику говори у тексту?
2. Како дочекује дечак Божић?
3. Који се обичаји поштују у твојој породици за Божић?

ДА ВЕЖБАШ

1. Напиши у свесци речи асоцијације са речју Божић.

2. Попуни табелу заједничким и властитим именицама које те подсећају на Божић.

Заједничке именице	Б О Ж И Ћ	Властите именице

Рад у групи

Напишите, свако од вас, по једно коледо које знате и направите заједничку књигу звану „Наша коледо“.

4. БЕЛА ЧАРОБНИЦА

Новогодишња песма

Мира Алечковић

С
Р
Е
Ђ
Н
А

Кад буде казаљка ноћас стала
На дванаест, дванаест сати,
Кад буде на дванаест стала и мала,
Теби ће прићи мати,
Пољубиће те у сну тихо
И рећи: путниче мали
Опет смо заједно годину једну
Живота претрчали.

В
А
М

Једни су нечујно пролазили
Улицом града у мраку,
Враћали су се уморни с рада,
Ти си их сретао, а ниси знао
Да гледаш лице јунаку.

Н
О
В
А

Други су опет над књигом белом
Седели ноћ и дан,
Трећи су битку са тунелом
Водили дуго, битку тешку,
Да будеш радостан.

Г
О
Д
И
Н
А

Зато кад буде сказаљка стала
Ноћас на дванаест сати,
Кад буде на дванаест сати стала и мала,
Теби ће прићи мати,
И рећи: сањај, спокојно сањај,
За тебе други брину,
И све их воли, и свима врати,
Кад можеш љубав њину.

Разгледница

ДА СЕ ПОДСЕТИШ

Разгледницу пишемо на следећи начин:

- * почетак – датум и ословљавање
- * у средини – садржај/кратка писмена порука
- * крај – поздрављање

Разгледницу адресирамо на следећи начин:

- * име и презиме особе којој је разгледница упућена
- * назив улице и број
- * поштански број, место, жупанија/држава

20. децембар 2018. Драга мама, Шаљем ти пуно поздрава са Златибора. Воли те твој син Марко	Прима: Ана Јоргован Улица цара Душана број 67 Место Белобрешка 30678 Жупанија Караш-Северин
---	--

ДА ВЕЖБАШ

1. Напиши разгледнице драгим особама.
2. Напиши сличности и разлике између разгледнице и честитке, а затим уради по једну честитку и по једну разгледницу, напиши кратак садржај и пошаљи драгим особама.

4. БЕЛА ЧАРОБНИЦА

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Присетите се текстова домаће и школске лектире о зими и решите следеће задатке:

* Рецитијте стихове који су вам се посебно допали.

* Прочитајте одељке прозних текстова који су вам најзанимљивији.

* Испричајте нешто о зимским празницима које слави ваша породица.

Рад можете организовати као групни рад.

2. Из песме "Зима" Ђоке Жупунског препиши све именице и одреди им врсту, род и број. У раду користи таблицу.

3. Разговарај са друговима како би ти пробудио Деда Мраза. Забележи разговор.

4. Илуструј бајку "Сликарка Зима" у више слика тако да добијеш нову бајку, твоју бајку. Употпуни је детаљима и дај јој наслов.

5. Напиши писмо Божић Бати. Пиши му о својим жељама и маштањима.

6. Напиши честитку драгим особама поводом зимских празника. Упути им срдачне жеље.

7. Испричај бајку "Сликарка Зима", али тако као да си ти учесник догађаја.

8. Напиши рецепт за чаробни напитање за буђење Деда Мраза. Направи га, пробај га, а затим испричај нешто о његовом укусу.

9. Замисли да се Деда Мраз није пробудио. Напиши у десет реченица шта би се онда догодило.

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

"Нема више лепих дана. Не видим Сунце, не видим ни неба од силне вејавице. Хладни северац дува да ти срце у грудима следи. Чујеш хукање на тавану и тужни јаук између грана. Врапци беже под стрехе. Врана паде на глог да се макар глогиња назобље, али јој ветар ни ту не да мира: духне, заљуља грану, подухвати врану и однесе је... Куда? Ко зна! Погдекоји сељак прође увијен, замотан, али не застаје нигде. Ветар га гони и он убрзано одмаче."

Небо, земља, зграде, дрвеће – све то се обукло у белу кошуљу.
(одломак из текста *Зимски дани*, Јанко Веселиновић)

1. Испиши из текста шест именица.
2. Препиши из текста четири именице мушког рода и четири именице женског рода.
3. Напиши множину следећих именица: дан, таван, врана, сељак, кошуља, врабац.
4. Попуни табелу.

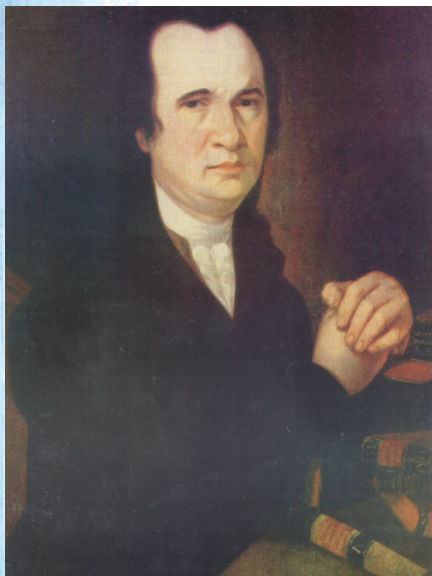
Назив града	Назив улице	Назив књиге	Име дечака	Име девојчице	Презиме

5. Напиши честитку драгој особи за Божић.

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два - три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

5. ВЕЛИКИ ЉУДИ И ЊИХОВА ДЕЛА

Из детињства Доситеја (Димитрија) Обрадовића

Још као дете Доситеј Обрадовић је заволео књигу, а прва коју је упознао била је буквар. Осећао је велику радост док је са букваром у руци корачао према школи. Жао му је ипак било што му је буквар подеран као да су из њега курјаци учили, а не његов старији брат Илија. И било му је још жао што његови школски другови не воле да уче. Када их је учитељ због тога кажњавао, мали Димитрије је редовно плакао заједно са њима. (Име Доситеј добио је још касније)

Пошто у оно време, пре два и по века, осим буквара других уџбеника није било, а као читанке су служиле црквене књиге на старословенском језику, Димитрије је био пресрећан кад је, научивши слова, добио од свог учитеља на поклон нов новцати часловац. (Та је црквена књига коришћена као читанка за други разред)

Изучивши и остале црквене књиге – псалтир и катихизис – које су у оно време замењивале уџбенике, Димитрије се окомио и на остале књиге које су постојале у родном Чакову (недалеко од Темишвара) на старословенском и румунском језику, и све их је прочитао! А оно што је из њих дознао са великим је задовољством препричао мајсторима и калфама у чаковским дућанима. Без сваке шале, Доситеј је као дете тумачио одраслима шта која књига садржи.

Очараност књигама није напуштала Димитрија ни онда када га је рођак довео у Темишвар неком мајстору јорганџији да учи занат. У Темишвару, у једној од кућа надомак данашњем Тргу уједињења, будући Доситеј је у току дана слушао свог мајстора, а ноћу и недељом сав се предавао читању књига.

Страст према књигама и чудесним догађајима у њима описаним одвела је Димитрија Обрадовића у манастир Хопово (на територији данашње Србије). У оно време, на подручју где су Срби живели, манастири су биле једине установе у којима су се, као сада у библиотекама, чувале књиге писане старословенским језиком који је Доситеј још у школи учио и који је тада међу српским књигољупцима у употреби био.

И тада је Димитрије, који ће ускоро као хоповски калуђер добити име Доситеј, доживео нешто неуобичајено и изузетно у сваком погледу.

Читајућитечно и разговетно предстарешинио манастира из старословенске књиге коју је тада први пут видео, не само да је задивио старог калуђера, већ му је овај и признао „Бојим се, кад ти чујеш како ја читам, ти ћеш ми се смијати.“

Затим га је водио свим виђенијим људима и казивао им у заносу и усхићењу о томе како нови ученик чита боље од њега и да се стога, он као учитељ, пред својим ђаком не усуђује читати.

(Према спису *Живот и прикљученија* Доситеја Обрадовића)

ПАЖЊА!

У књижевним текстовима описани су догађаји из живота људи, животиња и биљака у којима учествују **ликови**. **Ликови** могу бити **главни и споредни**. Ликови имају **физичке и карактерне особине**.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Шта је мали Димитрије заволео још као дете?
2. Због чега је он жалио?
3. Шта му је учитељ поклонио?
4. Из којих је још књига Димитрије учио?
5. Зашто га је рођак довео у Темишвар?
6. Шта се догодило Доситеју у манастиру Хопово?

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај одељак у којем сазнајеш како је Доситеј дању радио, а ноћу читао.
2. Подели текст на одељке и напиши главне идеје.
3. Према написаном плану препричај текст.
4. Напиши који је главни лик и који су споредни ликови у овом тексту.
5. Напиши физичке и карактерне особине главног лика.
6. Изабери тачан одговор:

Доситеј Обрадовић се родио у: Од свог учитеља је добио:

- Темишвару	- псалтир
- Чакову	- катихизис
- Хопову	- часловац

Књиге су тада биле писане на: Доситеј Обрадовић је писао:

- румунском језику	- бајке
- старословенском језику	- песме
- српском језику	- басне

7. Прочитај *Басне* Доситеја Обрадовића.

5. ВЕЛИКИ ЉУДИ И ЊИХОВА ДЕЛА

Придеви

Увежбавамо и утврђујемо своја знања о придевима на следећим примерима:

1. Пронађи имена бића, ствари, природних појава којима одговарају следеће особине: искрен, марљив, снажан, хладан, мутна, свеж, пријатан, нежна, жуљевита, весело, брз, вредан, тих.
2. Одреди придеве следећим именицама: улица, поље, вода, Сунце, књига, сунцокрет, воће, одело, одмарање, игра, ваздух, лице, песма.

ДА СЕ ПОДСЕТИШ

Придеви су речи које стоје уз именице и означавају неку особину.

ДА ВЕЖБАШ

1. У овим ведрим и веселим песмама пронађи придеве:

а) Ован је чудан створ. Рогове свезао у чвор.

Пасе зелену траву и има тврду главу.

(*Ован*, Арсен Диклић)

б) Ко нађе шкољку –
ни црну ни белу,
ни црвену ни сребрну,
ни тужну ни веселу,
ни шарену,
ни округлу ни пљоснату
ни дугуљасту,
ни троугласту –
тај ће све лекције увек да зна.

(*Шкољка*, Драган Лукић)

в) На црвеног оџачара
пао плави снег...

А од плавог и црвеног
шта се ствара?

Једна сасвим нова ствар:
љубичасти оџачар!

(*Смешно позориште*,

А. Поповић)

2. Прочитај први пасус текста *Сликарка зима* Десанке Максимовић и издвој све придеве, а затим их употреби у реченицама.

3. Препиши песму *Кад зима хоће* Глигора Витеза и испиши све именице, затим свакој именици одреди што више придева.

4. У неколико реченица опиши свог друга. Можеш користити следеће придеве: вредан, искрен, упоран, али и неке друге.

5. Насликај најлепшим придевима први снег.

6. Играјмо се на слово ... на слово П ... М ... Н.

Пример: пажљив, пипав, пргав, прљав ...

Врсте придева

КАКВО ЈЕ НЕШТО? ЧИЈЕ ЈЕ НЕШТО? ОД ЧЕГА ЈЕ НЕШТО?

• Одреди које од наведених речи значе **какво је нешто**, **чије је нешто**, а које **од чега је нешто**: сув, мрк, плав, Тањин, сеоски, шупаљ, Драганов, дрвени, пластични, висок, комшијин, Миличин.

• Распознај придеве, а затим их сврстај у следећу таблицу:

Марина је носила зелени шал око врата.

Петар је показао старо, дебело дрво.

Ово је школска табла.

Ана је узела Александрову оловку.

Гордана је изгубила златну наруквицу.

Придеви који описују како је нешто.	Придеви који казују чије је нешто.	Придеви који означавају од чега је нешто.
-------------------------------------	------------------------------------	---

Да ли на основу датих примера можеш да одредиш врсте придева по значењу?

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

По значењу придеви могу бити: **описни** (којима се описује), **присвојни** (који означавају чије је нешто) и **градивни** (којима се означава од чега је нешто).

ДА ВЕЖБАШ

1. Напиши што више описних, градивних и присвојних придева за следеће именице: кућа, ципеле, шал, табла, пут.

2. Наведи градивне придеве који су изведени од именица: бакар, злато, кожа, земља, вуна, свила, восак.

3. Такмичите се, ко ће више да напише описних придева уз следеће именице: рука, небо, поток, бубамара, шајкача, Сунце, опанак.

4. Опиши своју учионицу користећи што више градивних придева уз именице које означавају предмете око тебе.

5. У следећим народним загонеткама подвуци придеве и одреди им врсту.

Одгонетни загонетке.

а) Ја изађох на сребрно гувно и ударих у златне свирале – свак ме чу, а нико ме не виде?

б) Зелена кошара,
црна говеда,
гвозден кључ који отвара.

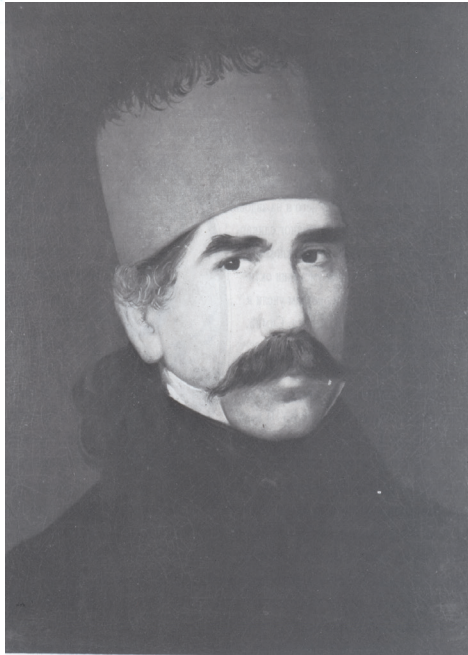

в) Зуби гвоздени, срце пртено, а тело дрвено.

5. ВЕЛИКИ ЉУДИ И ЊИХОВА ДЕЛА

Вук

Душан Радовић

У Вуково доба
Владала је мода
Да се свака глава
За две турске прода,
Јер ће само тако
Сванути слобода.
Вук је био мудар,
Није дао главу,
Мислио је главом
И био у праву
И помоћу главе
Стекао је славу.

Вук Стефановић Караџић (1787-1864), преуредио је писмо којим сада пишемо (ћирилицу). Слоган му је гласио: „Пиши као што говориш, а читај као што је написано“.

Бележио је народне обичаје и народне умотворине.

Моба

Код Срба је обичај да иду на мобу, то јест без плате да раде, само за јело и пиће. Највише иду на мобу да жању, а ређе да косе, копају кукуруз, купе сено или шљиве. На мобу највише иду момци и девојке. Свако се обуче и накити као да иде цркви или манастиру. Цео дан жањући, певају, шале се и веселе. После вечере играју и певају. Домаћин треба мобу да части. На мобу дођу и пријатељи из других села. Сваки доведе са собом по неколико момака и девојака. Отимају се сви да пођу на мобу.

По Вуку Стефановићу Караџићу

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Шта је моба?
2. Да ли сте и ви учествовали на некој моби?
3. Да ли су ваше баке и деке били на моби?
4. Ко је забележио текст „Моба“?

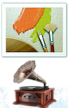
Пастир из Тршића (из детињства Вука Караџића)

Вук је већ добро знао да чита и пише. По свој прилици, боље и од већине калуђера, можда и од онога кога је послуживао. Није било потребно да остаје даље међу калуђерима, те га је отац ускоро одвео из манастира. Кад је његовом сину већ суђено да чува овце, козе, нека онда чува по Тршићу његове сопствене. Зашто да породица тражи туђина за пастира, а да њено чељаде чува цабе архимандритово благо.

И тако је Вук постао пастир. Од раног јутра нестајао је заједно са козама и овцама међу буквама, храстовима, липама, брестовима и лескама. Врбе су биле доле, уз саму Жеравију, а горе, по ретким стрмим пропланцима, пасле су овце; негде до њих, невидљиве у густим шумарцима, козе су гризле кору са младика. Око куће и дрвених амбара, око торова и тек искрчених њива биле су шуме, пуне скривених стрмих увала, у којима су дањивали јазавци, лисице, вуци. Њима су у трку промицали срне. Кроз шуму је водио пут за очеву воденицу. Густе, беспутне шуме затварале су пастиру видик према Гучеву. Једино у позну јесен, кад лишће опада, неки пастир могао је да види целу родну планину, онај њен далеки гребен, који је за њега представљао крај света, место где се састају небо и земља. Гучево је тада било тамно, голо, намрштено као и јесењи облаци...

Из дединих прича, као и из казивања других херцеговачких досељеника, Вуку је остала у сећању и слика Петњице, сиромашног села у кршу испод Дурмитора, постојбине Караџића, његових предака и рођака, који су као јунаци из паса у пас гинули у бојевима против Турака. Тршић, Гучево, Жеравија—све му се то чинило тако малено према Дурмитору, без краја и конца, и према хучној некој реци Комарници, за коју су гуслари говорили како чак и планину на двоје пресеца.

Па ипак, Жеравију ни за шта на свету није давао. На њеном току испод куће, као дете, о Богојављењу, „ујутру прије сунца“ пробијао је лед да би се умио студеном водом. У пролеће, чим озелене леске, гулио је са њих младу кору и њом захрањивао јаганце. После, кад наједри буква, правио је лаке котарице од њене коре и пунио их соком са ољуштена дебла; брао је јагљике, слушао кукавицу и трагао за птичијим гнездима. Уочи Ивањдана раздрагани пастири на брежуљцима изнад реке палили су липове коре. У лето је дечак најрадије ловио пастрмке по Жеравији. На Жеравији је непрестано чегртала тајанствена очева воденица.

(одломак из књиге *Вук Стефановић Караџић*)

5. ВЕЛИКИ ЉУДИ И ЊИХОВА ДЕЛА

Народне умотворине

Пословице

1. Ко не ради, тај нек се не слади.
2. У лажи су кратке ноге.
3. Испеци, па реци.
4. С ким си, онакав си.
5. Двапут мери, једанпут сеци.

Загонетке

1. С кором уђе, без коре изађе.
2. Цео дан иде, а никуд не одмиче.
3. Беле коке с неба пале, наша врата затрпале.
(1. хлеб; 2. часовник; 3. снег)

Питалица

Питали Марка Краљевића:

- Који је јунак најбољи на свету?
- Онај који презире смрт, а воли живот.

Поређења

Висок као бор.
Витак као јела.
Дршће као прут.
Румен као јабука.
Вредан као пчела.
Љут као рис.
Лети као муња.
Чист као сунце.
Меље као празна воденица.

Супротна поређења

Воле се као миш и мачка.
Добро му је као овци међу вуцима.
Држи ријеч као решето воду.
Плива као секира у воду.
Слажу се као рогови у врећи.
Провео се као бос по трњу.
Пристоји му као магарцу седло.
Прионуо (на посао) ко чичак за јаје.

Сватовска песма

Кад хоће да изведу дјевојку
„Изведи, брате, сестру на углед!“
„Извео би је, ал’ ми је жао.“
„Жао, не жао, извести ћеш је,
извести ћеш је, и нама дати,
и нама дати, и наша бити.“

Шаљива песма

Заједрила по кршу галија,
Коња игра на море делија,
Пољем бјеже два хрта одрта,
Ћепају их два хрта одрта,
Ћепају их два слијепа ловца,
Вино пију два мртва јунака,
Чудне лажи да је бог убије!

Како се медвјед преварио

Народна приповетка

Изишавши медвјед рано у пролеће из своје јаме, угледа дријен ђе је уцветао, а остала дрвета још и не мисле да цвате, па помисли да ће дријен тако и сазрети прије свију осталијех дрвета, пак се извали пода њ да чека. И тако лежећи онђе и чекајући да дрењине сазре, остало све воће сазри и прође.

Старац и син

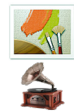
Народна приповетка

Доведу једном неком цару оца и сина који су нешто скривили. Цар нареди да им удару по сто батина. Прво ударише оцу сто батина, а он их поднесе без једног јаука или уздаха.

Потом дође ред на сина. Али чим се први ударац спустио на младићева леђа, отац стаде очајно стењати и плакати.

– Шта ти је? – упита цар. – Малоприје си поднео сто удараца, а ни гласа нијеси пустио. Зашто сад толико плачеш и вичеш због једног удараца који је твој син добио?

– Е, кад сте ме тукли, могао сам да трпим, јер су то били ударци по тијелу. А сад ме ударате по срцу. Стога не могу ћутати – одговори отац.

Народне умотворине су: **народне песме, приповетке, пословице, загонетке, питалице, разбрајалице, поређења** итд. Њих су стварали талентовани људи током векова. Ове су творевине ума и срца наши преци казивали слушаоцима и тако их преносили, усменим путем, млађим генерацијама.

5. ВЕЛИКИ ЉУДИ И ЊИХОВА ДЕЛА

Животни пут Светог Саве

Као бајка о принцу и јелену

Био једном један принц, најмлађи од три сина моћног владара чувеног Стефана Немање. Као што у бајкама и бива, најмалађи син био је миљеник својих родитеља, већ зашлих у године. Живео је раскошно, окружен многобројном свитом, обасут пажњом и дивљењем. Имао је најбоље учитеље, јахао најбоље коње, облачио се по последњој моди свог времена.

Једнога јутра, кад је, као по обичају, изјахао у лов са својом пратњом, дубоко у шуми угледао је младог јелена, са тек израслим парощцима. Осетивши опасност, јелен је застао и погледао принца, чији је лук већ био натегнут, а стрела запета. Очи им се среташе. Тог тренутка, принц схвати да он није он, већ неко други. Спусти лук и стрелу, ободе коња, покупи пратњу и одјаха у далеки крај, да нађе свој прави лик...

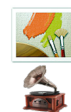
.....

Преваривши потеру коју за њим посла растужени отац, принц стиже на Свету Гору и ту постаде монах Сава. Јео је мало, да би био лак у мисли. Ноћи је проводио без сна, појући и молећи се. Дању је, по врлетима, босоног носио хлеб пустињацима, добијајући заузврат корисне поуке. Убрзо је и сам, попут многих којима је служио, почео да светли наднебесном светлошћу.

.....

После много година, остарели владар, оставио је престо средњем сину Стефану и пошао за својим вољеним чедом, као брод за светиоником. Поново сједињени у љубави, отац и син сазидаше манастир Хиландар. Убрзо се стари монах преселио у Царство Небеско, постајући, и сам, светионик својега народа.

(Из часописа за децу *Велико двориште*)

Српче о Светом Сави

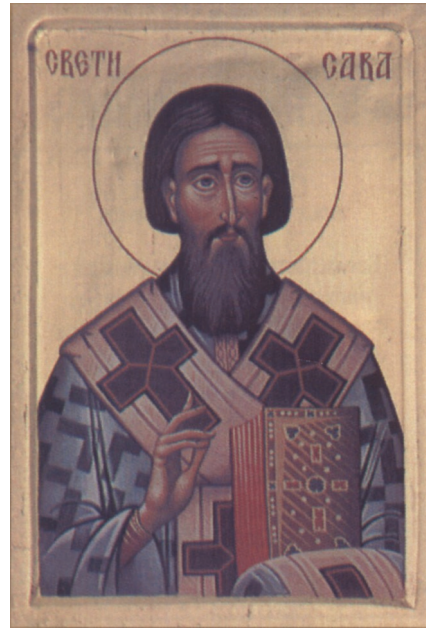
Све што српским духом дише,
Српски збори, српски пише,
Помен чини, славу слави
Поје песму светом Сави.

Свети Сава Србе воли
За Србе се Богу моли
Српском роду даје крила
Српску децу благосиља.

И Сава нас све позива,
Ближе Богу нас дозива.
И науци светој учи,
Божјем страху да поучи.

Памтићемо док смо живи
Светога Саве лик нам мили,
А благослов његов свети
Свако Српче нек посвети.

(Из књиге *Свети Сава*)

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Ко је био Свети Сава?
2. Шта је он урадио за српски народ?
3. Како ви славите Савиндан?

ДА ВЕЖБАШ

1. Поделите текст на целине и напишите план текста.
2. Попуните доњу таблицу одговарајућим подацима.

Целина текста	Мој коментар
Преваривши потеру коју за њим посла растужени отац, принц стиже на Свету Гору и ту постаде монах Сава. Јео је мало, да би био лак у мисли. Ноћи је проводио без сна, појући и молећи се. Дању је, по врлетима, босоног носио хлеб пустињацима, добијајући заузврат корисне поуке. Убрзо је и сам, попут многих којима је служио, почео да светли наднебесном светлошћу.	

5. ВЕЛИКИ ЉУДИ И ЊИХОВА ДЕЛА

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Прочитај из текста "Из детињства Доситеја Обрадовић" најзанимљивије реченице. Препиши их и допуни придевима.
2. Упореди твој Буквар са Доситејевим *Букваром*. Запиши неколико реченица о томе. Употреби што више придева.
3. Прочитај још једном текст "Животни пут Светог Саве" и испричај усмено, а затим писмено одељак који ти се посебно допао.
4. Играј се са другом из клупе "Загонетања и одгонетања".
5. У следећим брзалицама пронађи придеве.
Иде црн трн да одгризне црном трну црн врх.
Црвена крвца из срца врца.
Лежи куја жута украј жута пута.
6. Препричај народну приповетку "Како се медвјед преварио" и дај јој другачији завршетак.
7. Да ли и ти имаш драгу личност која је обележила твоје детињство? Испричај друговима нешто о томе. Можеш да запишеш и неколико реченица.
8. Прочитај "Златно јагње" Светлане Велмар Јанковић и сазнај нешто више о детињству Светог Саве, односно Растка Немањића.

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

"Обузет чудном снагом, Растко га погледа право у очи. Вук престаде да режи, мада је још кезио огромне зубе. Затим се сасвим примири.

Гласом који као да није сасвим био његов, Растко му заповеди:

- Седи! Седи доле!

Огромни вук је гледао у дечака, а дечак у вука. Онда звер послушно обори главу и седе.

Растко му приђе, подиже малом руком која је још подрхтавала опасну вукову губицу и мирно рече:

- Пођи са мнош. Ти си мој. И ти си добар. "

(одломак из *Књиге за Марка*, Светлана Велмар Јанковић)

1. Испиши из текста пет придева.
2. Испиши из текста придеве мушког рода, а затим им одреди број.
3. Пронађи за речи : **огромне, малом, добар** речи супротне по значењу.
4. Пронађи у низу речи само придеве: снагом, Растко, чудном, очи, престаде, малом, онда, добар, огромни.
5. Састави план за препричавање и препричај писмено одломак (до десет реченица).

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два - три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

6. ЖЕЉЕ И МАШТАЊА ЈЕДНОГ ДЕЧАКА

Прича о дечаку и месецу

Бранко В. Радичевић

Ја често кажем: причала ми мати. Иначе, не знам како бих друкчије могао да почнем причу. Ја, у ствари, препричавам све оно што сам давно, давно, кад сам био дете, чуо од своје мајке. И опет морам да признам, мати је моја много, много лепше причала. Лепше – то није права реч. Хиљаду пута боље. И више – сто хиљада пута.

Сећам се. Лежим тако, а она почне:

– Једном је Месец сишао на Земљу. Лепо као човек, силази он низ сребрне лествице. Ноге му у сјајним чизмама. Гази, а чизме звецкају и сијају потпетицама као дукатима. Силази он тако, а свет поустајао, гледа и чуди се:

- Гле, Месец! Па и руке има. Ко би рекао да је тако наочит момак!

У селу само један човек није изишао да види ово чудо. Беше то познати тврдица, надалеко чувен по својој пакости. Имао је дућан и велику земљу. Свога слугу, малог Радојицу, нагонио је да ради најтеже послове. А када дође време вечери, терао би га да пије много воде, па дете после не би ни окусио ништа од јела. Вода би му напунила стомак да у њега више не би могао стати ни залогај хлеба.

Кришом би по ноћи Радојица узимао свећу и горе, на тавану, у својој собици читао књиге. Беше паметно момче. Волео је науку. Али га тврдица ухвати и истуче. А онда, дрхтећи од љутине, рече:

– Ево ти Месеца, па нек ти он светли. Не дам ја своју свећу. И онако те цаба храним. Још ми и штету правиш...

Радојица, тужан и уплакан, узео је књигу и сео поред прозора.

Месец је сијао, али његов сјај беше слаб. Узалуд је дечак ширио очи. Једва је разликовао слова. Заболеше га очи и он остави књигу.

– Ех, мој Месече – пожали се Радојица гледајући у небо – што ниси Сунце, па да осветлиш ову моју собицу. Лепо би могао читати. И све бих књиге, колико их год има на свету, прочитао. Нашао сам тако и ону најмудрију књигу у којој пише како се беда на земљи сатира.

Спава газда тврдица. Спава мали Радојица. Не слуте да Месец силази низ сребрне степенице. А он лако, са последње пречке, скочи на земљу, дохвати се пута и, сипајући око себе јарку светлост, упути се баш тврдичиној кући.

Закуцао је на врата. Тврдица који је имао лак сан, јер се плашио за свој новац, бојао се да га неко не покраде, одмах се пробуди и отвори једно око.

– Ко си ти и шта тражиш – питао је трљајући очи које му заблесну месечева светлост.

– Ја сам Месец, ево, дођох да посветлим малом Радојици да може читати књигу.

Тврдица зашкрипа зубима од пакости и мржње.

– Нећеш! – викну, и још боље затвори врата.

Насмеја се Месец, јер њему нису потребна врата. Поче да се смањује. Одједном поста сјајна лопта која се вину до крова и уђе кроз отворен прозор у собу малог Радојице. У соби се окачи о један клин на зиду. Заљуља се мало, као фењер на ветру. А онда звизну и пробуди дечака.

– Ево ме, дошао сам – рече Месец – Сад можеш спокојно да читаш.

Обрадовао се мали Радојица. Хтео је да поскочи и да га пољуби, али се плашио да не опржи усне.

– Можеш ме слободно пољубити – рече разнежени Месец. – Нисам ја врео као што је врело Сунце. Ево! – и начини прави правцати образ, који мало напући и пружи. Радојица га, сав срећан, пољуби.

Од тада је сваке ноћи сијала дечакова собица. Радојица је читао, а Месец би му понекад причао о својим путовањима. И начитан је био Месец. Нема књиге у коју он није завирио. Давао је савете дечаку. А некад би га строго испитивао. И дечак је напредовао у наукама. Ускоро се по својој науци рашчуо по широком свету.

Тврдица прецрче од пакости. А мали Радојица, прочитавши и ону најмудрију књигу, крену по свету да сатире беду. Месец га није напустио. Кад му мрачне ноћи, он жури, пробија облаке, хита да стигне и осветли пут свом пријатељу, који је одавно нарастао и није више дечак.

Ето, испричах. Али, да сте чули моју мајку кад она то прича! Тако лепо нико на свету не прича. Ви бисте је пажљиво слушали и никад причу не бисте заборавили.

ДА ВЕЖБАМО

1. Поставите пет питања везаних за текст.
2. Поделите текст на одељке и напишите план текста.
3. Пронађите у тексту лепе изразе. Пример:
 - „сребрне лествице“
 - „мати је моја много, много лепше причала“
 - „чизме звецкају и сијају потпетицама као дукатима“ (поређење)
 - „месец силази низ сребрне степенице“ (предмети добијају људске особине).
4. Напишите особине које поседују Радојица и тврдица.

6. ЖЕЉЕ И МАШТАЊА ЈЕДНОГ ДЕЧАКА

ЗАМЕНИЦЕ

Увежбавамо и утврђујемо своје знање о личним заменицама на следећем тексту:

Пре почетка часа, Аца каже Шаци:

- Ја ћу јавити ко данас изостаје.
- Не, ја ћу, обречнуо би се Шаца, ти донеси креду.
- Донеси је ти!
- Зашто ја? буни се Аца, Ја сам први поменуо изостале.

(Аца и Шаца, Небојша Поповић)

Пронађи у тексту све личне заменице. Размисли и одговори зашто се ове заменице зову личне?

Ево свих личних заменица:

Једнина

1. лице: ја
2. лице: ти
3. лице: он, она, оно

Множина

1. лице: ми
2. лице: ви
3. лице: они, оне она

ДА СЕ ПОДСЕТИШ

Речи које се употребљавају уместо имена лица зову се **личне заменице**.

ДА ВЕЖБАШ

1. Напиши шест реченица у којима ћеш употребити следеће заменице: ја, ти, он, ми, ви, они.
2. Састави краћи текст у коме ће свака реченица почињати неком личном заменицом.

3. У следећем тексту пронађи личне заменице, а затим их поређај по лицима:
- а) Ја се маших у бисаге и извадих четири земичке. Он подскочи:
 – Ти баш идеш из града? – упита ме.
 – Јест, из града.
- б) Он поче поигравати.
 – Кажем ја наји: „Неће чича преварити!“ А она вели да си учитељ, је ли?
 (Мали певач, Јанко Веселиновић)
4. Употреби у реченицама заменицу за 3. лице једнине и множине у мушком, женском и средњем роду.
5. У следећим примерима пронађи именице, а затим дате именице замени одговарајућим заменицама:
 Санке су појуриле као вихор.
 Часовник је на оправци.
 Милош је најбољи ђак у одељењу.
 Душица и Тијана су певале на приредби.
 Ваздух, вода и сунце јесу најбољи пријатељи нашег здравља
6. Попуни празна места одговарајућим личним заменицама:
 читамо.
 си ми сломио наливперо.
 сте се наљутили.
 најлепше цртам.
 ми је бацио лопту.
 су неодрљиви.

Употреба заменице Ви из почасти

Лична заменица **Ви** упућује на друго лице множине. Њу употребљавамо и када се обраћамо само једној особи којој желимо да укажемо посебно поштовање и почит. Тада се пише великим почетним словом – **Ви, Вас, Вама, Вам** унутар реченице.

ДА ВЕЖБАШ

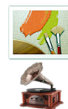
1. Наброј нека лица којима се обраћаш личном заменицом за друго лице једнине.
2. Наброј нека лица којим се обраћаш личном заменицом за друго лице множине.
3. Упутите писмо својој учитељици. Које личне заменице ћете употребити? Због чега?

6. ЖЕЉЕ И МАШТАЊА ЈЕДНОГ ДЕЧАКА

Орање Марка Краљевића

Народна песма

Вино пије Краљевићу Марко
са старицом Јевросимом мајком,
а кад су се напојили вина
мајка Марку стаде бесједити:
„О мој синко, Краљевићу Марко,
остави се, синко, четовања,
јер зло добра донијети неће,
а старој се досадило мајци
све перући кржаве хаљине;
већ ти узми рало и волове,
пак ти ори брда и долине,
те сиј, синко, шеницу бјелицу,
те ти рани и мене и себе“.
То је Марко послушао мајку:
он узима рало и волове,
ал' не оре брда и долине,
већ он оре цареве друмове.
Отуд иду Турци јањичари,
они носе три товара блага,
па говоре Краљевићу Марку:
„Море, Марко, не ори друмова!“
„Море, Турци, не газ'те орања“.
„Море, Марко, не ори друмова!“
„Море, Турци, не газ'те орања“.
А кад се Марку досадило,
диже Марко рало и волове,
те он поби Турке јањичаре,
пак узима три товара блага,
однесе их својој старој мајци:
„То сам тебе данас изорао“.

НОВЕ РЕЧИ

јањичари – елитне турске војне јединице. Јаничари су најчешће постајали од деце која су у детињству насилно одвођена у Турску ("данак у крви") и васпитавана у војничком духу.

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Песма „Орање Марка Краљевића“ је **епска народна песма**.

Епске народне песме – Вук Караџић их је назвао јуначке народне песме. Народне песме су певали гуслари. Дуге су, у њима се приповеда о мегданима јунака и јуначким бојевима.

Маркова смрт

Посестрима Маркова, вила Загоркиња, казала је једно јутро Марку да се доста најживео, триста шесет и пет лета и да ће умрети у року од три дана. Тада је Марко отишао у једну велику пећину па одатле бацио топуз у море, рекавши: „Кад овај топуз из мора изашао, тада Турци преко мора прешли“. За овим је положио Шарцу велико бреме сена, говорећи: „Кад ово сено Шарац појео, тада се је пробудио.“ Најпоследње је заборавио сабљу у камен до балчака и рекао: „Када се ова сабља из камена извадила, тада се Србима царство повратило.“ После овога Марко је у пећини легао и заспао. Кажу да се топуз већ види из мора, да је Шарцу још мало сена остало и да се сабља више од пола извадила из камена.

НОВЕ РЕЧИ

вила посестрима – Марко има више посестрима вила, најчешће горских, које му помажу и лече га. Најпознатија је вила Равијојла;

шесет – шездесет;

топуз – буздован;

балчак – држак сабље, мача.

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Текст „Маркова смрт“ је **легенда**.

Легенда је краћа занимљива народна прича. Њени ликови – свеци, владари, јунаци – значајне историјске личности, приказују се често са натприродним моћима. Постоје и легенде које приповедају о настанку одређених места, градова, биљака или животиња.

6. ЖЕЉЕ И МАШТАЊА ЈЕДНОГ ДЕЧАКА

Лик Краљевића Марка

Ђура Јакишић: Краљевић Марко

У народним епским песмама, иако су оне писане у стиху, приповеда се о ликовима и догађајима као у народним приповеткама. Ликови у овим песмама су јунаци који су бранили народ од Турака, учили шта је племенито понашање, а шта срамно.

Најпознатији јунак епских песама је Краљевић Марко.

Прича се у народу да је Марко био много јачи од садашњих и ондашњих људи. Да је „намолован“ у „крчми“ манастира Крушедола како једном руком маторога вола држи за реп преко рамена и носи на леђима идући право. Да без вина није ишао никуд, и према јачини својој много га је могао попити, а да се не опије.

За његовог коња Шарца приповетка каже да му га је поклонила некаква вила. Пре Шарца кажу да је куповао много коња, али га ни један није могао носити.

За смрт Марка Краљевића различито се приповеда: неки кажу да га је негде у селу Ровинама убио Каравлашки војвода Мирчета златном стрелом у уста, кад су се Турци били с Каравласима; други кажу да је у пећину побегао кад је први пут пушку видео и пошавши да је огледа пробио из ње сам себи длан, па онда рекао:

„Сад не помаже јунаштво, јер свака рђа може убити најбољег јунака“.

Лик Краљевића Марка обликује се различитим поступцима. Ми сазнајемо за његове особине из онога што нам казује приповедач.

ДА ВЕЖБАШ

У народној књижевности лик Краљевића Марка је: неустрашив, храбар, вешт,

Напиши још неколико особина Краљевића Марка имајући у виду прочитане текстове о овом познатом српском јунаку.

Јеленче

Народна песма

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Песма „Јеленче“ је **лирска народна песма**.

Лирске народне песме су кратке народне песме у којима се, у вези са неким догађајем, пева о осећањима. Певају о љубави мајке и детета, сестре и брата, младића и девојке.

Расло јеленче малено,
ко у пољу цвеће шарено.
Гора га росом појила,
кошута млеком дојила.
Јеленче траву газило,
у трави извор спазило.
Не да се више дојити,
ни хладном росом појити.
С бистрога пије извора,
драже му поље нег' гора.
Кошута гором лелече:
„Пропашће моје јеленче.“
Не слуша младо јеленче,
што мајка гором лелече,
већ оно скаче по пољу,
не слуги тешку невољу;
туда је момче ловило,
јеленче младо спазило;
хитро се стрелом бацило,
јеленче љуто ранило.
Јеленче пишти у гори,
рана га љута обори.
Кошута тужно лелече,
мртво је њено јеленче.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Која осећања буди у теби ова песма?
2. Где одраста јеленче?
3. Зашто га мајка кошута опомиње?
4. Како се понаша јеленче?

ДА ВЕЖБАШ

1. Научи песму напамет.
2. Објасни стихове: „гора га росом појила“, „не да се више дојити“, „драже му поље нег гора“. Објасни због чега страда јеленче.

6. ЖЕЉЕ И МАШТАЊА ЈЕДНОГ ДЕЧАКА

Информативни текст

Искористите знање !

1. Радите у групи. Направите сличну табелу као ону приказану доле.
 - а) Попуните прву колону информацијама које имате о кактусима.
 - б) Попуните другу колону питањима о томе шта бисте хтели још да сазнате.

Знам	Желим да сазнам	Сазнао сам
– То је биљка са бодљама.	– Чему служе кактуси?	

Уради !

2. Прочитај пажљиво текст „Кактуси“.

Кактуси припадају фамилији Састасеае која садржи око 127 родова са око 1.750 познатих врста и сви су вишегодишње биљке. Реч „кактус” потиче из старогрчког κάκτος, кактос. Кактуси су врло разноврсни што се тиче облика и величине, а већина њих живи у сушним стаништима. Многи живе у изузетно сушном окружењу, чак су пронађени и у пустињи Атакама, једном од најсушнијх места на планети. Скоро сви кактуси су сочни, што значи да поседују меснате делове за чување воде. Већина врста кактуса изгубила је праве листове задржавајући само бодље, које су високомодификовани листови. Бодље имају улогу у борби против биљоједа, а такође спречавају губитак воде. У одсуству лишћа, увећана стабла врше фотосинтезу. Кактуси су пореклом из Америке, а насељавају станишта од Патагоније на југу, до делова западне Канаде на северу.

Кактуси се употребљавају на различите начине: многе врсте се користе као украсне биљке, док се друге користе за производњу сточне хране или у исхрани човека (најчешће због сочних плодова).

Запамтите !

Информативни текст :

- Садржи прецизне и реалне информације које се налазе у енциклопедијама, часописима, Википедији итд.
- Има улогу да информише.
- Сваки информативни текст има главне и споредне информације.

3. Радите у групи.

Попуните последњу колону табеле новим информацијама о кактусима, а затим нацртајте кактусе за ваш портфолио.

Писање бројева и датума словима

И у српском језику као и у математици бројеви имају важну улогу.

Да ли грешиш код писања бројева?

• Препиши следећу загонетку и издвој бројеве. Обрати пажњу на писање бројева словима:

Усамљено дрво;
на дрвету дванаест грана,
на свакој грани четири гнезда,
у сваком гнезду седам птица,
свака зна двадесет четири песме.

• Одгонетни загонетку.

НАПОМЕНА Треба обратити пажњу на изговарање и писање појединих бројева. Правилно је: **шест, једанаест, тринаест, осамнаест, деветнаест, двадесет, тридесет, шездесет, четрдесет и седам, сто двадесет и један...**

ДА ВЕЖБАШ

1. Напиши словима бројеве: 15, 24, 60, 126, 87, 678.
2. Резултате следећих рачунских задатака напиши словима:
 $3 + 9 =$ _____ $8 + 7 =$ _____
 $24 - 5 =$ _____ $21 - 7 =$ _____
 $18 : 3 =$ _____ $80 : 4 =$ _____
3. Препиши затим подвуци исправно написане датуме:
22. X. 1983. 19. април 2006.
22. 8. 2005. 12. X 2006.
23 6. 2005 19. 6. 1985.
12. август 2005. 11. септембар 2003.
4. Препиши, а затим грешке исправи црвеном оловком: *једанајест, ћетири, шес, дванајест, петдесет, двадесетдва, тристо, шестдесет, петнајст.*
5. Обрати пажњу на обележавање бројева у следећим реченицама:
Драгана прославља 45. рођендан. Она има 45 година.
Књига има 112 страница. Прочитала сам је до 100. странице.
Чланак је објављен у недељнику *Наша реч* 12. X 2006.
• Шта закључујеш?
6. Одговори на следећа питања, а одговоре запиши у свеску:
а) Ког датума си рођен?
б) А твоја мама и тата?
7. Препиши следеће реченице, али бројеве обележи арапским цифрама:
Када сам ја рођен, деда је имао педесет година. Он сада има шездесет две.
Сада смо на сто двадесет петом километру. До Темишвара има још једанаест километара.

6. ЖЕЉЕ И МАШТАЊА ЈЕДНОГ ДЕЧАКА

Лав и миш

Доситеј Обрадовић

Лав, заморен, легне у хлад да отпочине и ту заспи. Мишу који је туда ходио, дође у главу да претрчи преко лава. Лав се прене и шчепа миша.

„Ниједна веро! На толиком пољу, преко мојих леђа ти пут нађе? Шта ћеш сад, казуј!“

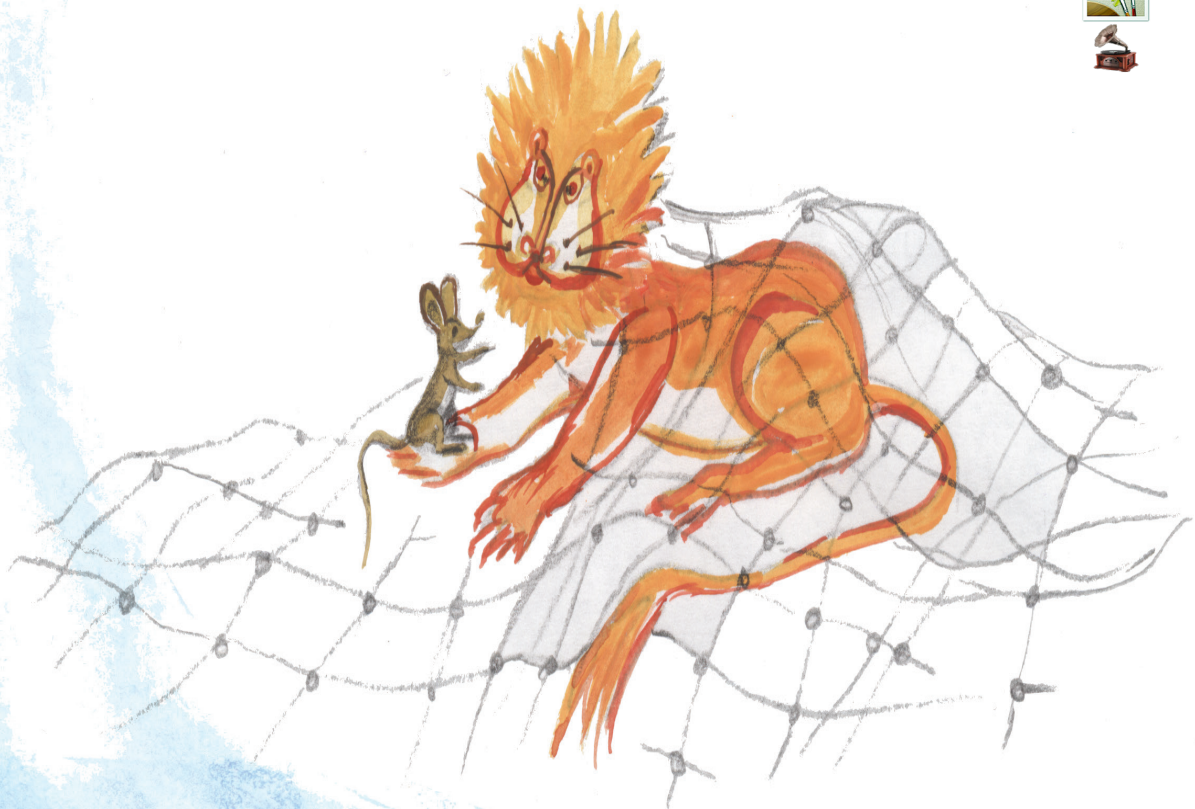
„Свемоћни лаве! – одговори миш умилним гласом - веома сам сагрешио, признајем и исповедам, но молим те да ми опростиш; нећу више то учинити, ово ће ми бити први и последњи пут. А и расуди, молим те, каква би слава лаву била да утуче миша.“

Лав се осмехне и пусти га нетакнута.

После неколико дана ухвати се тај исти лав у дебелу мрежу коју ловци за лавове и медведе стављају. Лав, не могући се из ње размрсити, стане рикати колико игда може. Миш чује, притрчи, види и позна добротвора свога; не губећи времена, поче гристи мрежу и мало по мало пригризе једно уже. Онда се мрежа распе и лав се избави.

„Чудне ствари што видим на свету! – сав зачуђен рекне лав.

– Ко би икада рекао да миш лава од смрти избавити може?“

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Текст „Лав и миш“ је **басна**.

Басна је прича која говори о животињама, у којој се животиње понашају као да су људи. Басна је кратка и завршава се **поуком** или **наравоученијем**.

Својим баснама Доситеј Обрадовић је хтео да покаже људима да их само врлине могу учинити срећним и задовољним.

Људи имају:

- **врлине**: доброту, поштење, скромност, искреност, правичност, оданост, истрајност, сналажњивост, довитљивост итд.

- **мане**: злобу, глупост, уображеност, лажљивост, лењост, себичност, тврдичлук итд.

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитајте басну по улогама.
2. Постави питања везана за басну и одговори на њих.
3. Напиши поуку ове басне.
4. Напиши врлине и мане лава и миша.

Поделите се по паровима. Напишите један другом врлине и мане.

Проширивање текста

Прочитајте басну „Лав, бикови и лисица“, затим покушајте да неке догађаје опширније испричате. Размислите о томе шта бисте желели да се детаљније опише у басни. Осмислите сами детаље и разговор међу ликовима. Можете такође осмислити предео у коме живе лав, бикови и лисица, како изгледају и како се понашају.

Лав, бикови и лисица

Лав је видео три бика који су живели у слози и љубави, па није смео на њих да удари. Послао је лисицу те их она завади и растави. Онда је лав на свакога посебно нападао и свој тројници дошао главе.

Доситеј Обрадовић

6. ЖЕЉЕ И МАШТАЊА ЈЕДНОГ ДЕЧАКА

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Испричај причу "Прича о дечаку и месецу" Бранка В. Радичевића тако као да си ти учесник догађаја.
2. Илуструј песму "Орање Краљевића Марка" у више слика тако да добијеш причу. Дај причи наслов и испричај је друговима.
3. Напиши сличности и разлике између Бамбија из приче "Бамби" Феликса Салтана и јеленчета из народне песме "Јеленче".
4. Прочитајте песму "Орање Марка Краљевића" по улогама.
5. Распознај заменице у следећим именима: Јана, Тијана, Витомир, Миомир, Миодраг, Милица, Милић, Милутин, Јагода, Тина, Јадранка.
6. Напиши састав на тему **Моји школски другови** и употреби што више личних заменица.
7. Напиши словима бројеве: 11, 15, 17, 18, 19, 23, 78, 95, 100.
8. Употреби у реченицама следеће изразе: две ученице, два ученика, двоје ученика.
9. Напиши сложене речи (сложенице): број од три цифре, улица са два смера, геометријска слика са три угла, породица од четири члана, испитивање од пет минута.
10. Издвој из низа: јеленче, Марко Краљевић, лав, миш, дечак, Радојица најомиљенији лик и напиши неколико реченица о њему. Нацртај га по опису.

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

Моја кућа – моја слобода

Народна басна

Лисица частила дању јежа па га увече устављала на конак, али он никако није хтео остати, говорећи да је рад ићи својој кући. Кад се опрости с лисицом и пође својој кући, онда лисица пристане за њим поиздалека да види каква је та његова кућа за којом он толико чезне и неће да остане код ње у лепој пећини на конаку. Дошавши јеж до једне кладе, увуче се под њу у дубоко лишће, па се протегне колоко је дуг, и одрезавши рече:

– Моја кућа – моја слобода.

1. Објасни у три реченице због чега је басна народна умотворина.
2. Препричај басну у десет реченица.
3. Напиши шест описних придева за лисицу.
4. Напиши уз именицу **јеж** два придева, а затим им одреди род и број.
5. Протумачи последњу реченицу и напиши поуку басне.

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два - три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

7. ИЗЛЕЂЕ РАДОСТ НА СВАКОМ КОРАКУ

Крокодокодил

Душан Радовић

Били су, децо, једном један муж Крокодил и његова жена Крокодилка. И они су имали једног сина – Крокодокодила.

И тај Крокодокодил ништа није хтео да слуша и био је врло неваљао.

Његов отац Крокодил наљути се једног дана на Крокодокодила и одведе га у шуму да га поједу неке друге животиње.

И он га је тако везао за једно дрво и оставио да га поједу.

Итако је, једног дана, мали Крокодокодил остао сам у шуми код тог једног дрвета. И чекао је да га неко поједе. Зато што није био добар.

И, једног дана, дође до тог дрвета један миш и Крокодокодил каже том мишу:

– Поједи ме, поједи ме! Ја нисам био добар!

А миш се уплаши тог крокодокодилског гласа и побегне под један лист.

А Крокодокодил му поново рече:

– Поједи ме, поједи ме!

А миш каже испод оног листа:

– Не могу да те поједем.

– А зашто не можеш да ме поједеш?

– Зато што не могу... Једанпут сам у једној шуми јео једног крокодила, али то није био прави крокодил па сам се убо на једну жицу.

И миш оде.

А онда, другог дана, дође у ту шуму једна змија. А мали Крокодокодил каже змији:

– Поједи ме! Нисам био добар и сад ме поједи!

А змија се уплаши тог крокодокодилског гласа и побегне чак на дрво.

А Крокодокодил јој поново каже:

– Змијо, поједи ме!

А змија каже са гране:

– Нећу да те поједем!

– А зашто нећеш да ме поједеш?

– Зато што ниси био добар!

И змија оде.

И онда, трећег дана, дође до тог дрвета један мрав. И попне се Крокодокодилу на једну ногу.

Јер је мислио да је то земља. А Крокодокодил каже:

– Мраве, поједи ме! Нисам био добар и сада неко треба да ме поједе!

А мрав каже:

– Добро, онда ћу да те поједем од ноге.

А Крокодокодил каже:

– Хвала ти, и поједи ме целог. Кад нисам био добар...

И тако је мрав јео Крокодокодила цео дан, а кад је било вече, Крокодокодил пита мрава:

– Мраве, јеси ли ме појео?

А мрав каже:

– Нисам, сад ћу.

А кад је прошла ноћ и још један дан, Крокодокодил поново пита мрава:

– Мраве, јеси ли ме појео?

А мраву досадно да једе толиког Крокодокодила па каже:

– Јесам, појео сам те, сада можеш да идеш кући!

И Крокодокодил онда оде својој кући. И каже да га је мрав појео и да ће сада стално бити добар.

И био је добар и више га нико није појео.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Како су се звали чланови „крокодокодилске“ породице?
2. Какав је био Крокодокодил?
3. Шта је тата урадио са њим?
4. Шта се Крокодокодилу десило када га је мрав појео?

ДА ВЕЖБАМО

1. Прочитајте текст по улогама.
2. Објасни исказ: „И каже да га је мрав појео и да ће сада стално бити добар“.
3. Напиши план текста, а затим препричај причу по плану.
4. Изабери одељак који садржи управни говор и претворите га у неуправни.
5. Измисли други крај приче.
6. Опиши Крокодокодила.
7. Напиши имена чланова своје породице.
8. Напиши састав „**Тако се пролази ако се мама не слуша**“.

7. ИЗЛЕЂЕ РАДОСТ НА СВАКОМ КОРАКУ

Глаголи – значење глагола

- Пажљиво прочитај причу, а онда реши дате задатке.

Старо лијино лукавство

Зимус је група ловаца опколила једну лисицу у шумарку. Били су сигурни да им неће умаћи. Један ловац умало да нагази на њу. А она лежи опружена. Мртва. Још топла. Ловци се окупише око ње. Пси је оњушише. Залајаше неколико пута и оставише је.

Народна прича

- Покажи глаголе у овој причи. Шта они означавају? Кажи и неколико глагола који означавају стања и збивања.

ДА СЕ ПОДСЕТИШ

Глаголи су речи које означавају радњу, стање и збивање.

ДА ВЕЖБАШ

1. Напиши шта све умеш да радиш.

2. Препиши, а затим подвуци глаголе у следећим примерима:

а) Орач оре,
сејач сеје,
киша лије,
сунце греје,
косци косе,
жене носе,
деца купе,
свако влакно
драгоцено
жито златно.

в) Одакле су делије?
Из вароши Велије
Где се једе јелије
Где се жели желије
Где се седи селије
Где се воли врелије
Где се мисли челије
Где се прича зрелије
Где се ћути целије
Где се живи смелије.

(Народна песма - У селу) (Љубивоје Ршумовић - Одакле су делије)

3. Такмичи се са другом из клупе ко ће да напише што више глагола који означавају радње, стања и збивања. Поједине глаголе употребите у реченицама.

4. Изведи што више нових глагола од следећих глагола: *говорити, писати и трчати*.

5. Изведи глаголе од следећих именица: ноћ, рука, школа, цвет, Сунце, слика, ручак, зид, јунак, храна, рад, глас, клас, зима, кум, лед.

6. Изведи именице и глаголе од следећих узвика који опонашају шуме из природе: пљус, бућ, цвр, фијуу, мљац, крц, зууу, крц.

Пример: пљус – пљускање – пљускати

Садашње, прошло и будуће време

- У реченицама попуни празна места глаголима у одговарајућем облику.

Ја занимљиву причу.

(читати)

Он је редовно дечији додатак недељника „Наша реч”.

(читати)

Ја ћу редовно домаће задатке.

(писати)

Они друговима писмо.

(писати)

- Када се врши радња ?

ЗАПАМТИ

Глаголска времена су:

садашње време - садашњост

прошло време - прошлост

будуће време - будућност

Пример:

Пера учи.

Пера је учио.

Пера ће учити.

ДА ВЕЖБАШ

- Одреди време глагола у следећим примерима:

а) Легао Јоца
синоћ у кревет.

Пробудио се
јутрос у девет.

Зевнуо двапут
тога јутра,
па рекао: Нека
устаћу сутра.

(Свеједно, Драган Лукић)

- Састави пет реченица са глаголима по слободном избору, у сва три времена.

- Испиши из текста Крокодокидил Душана Радовића глаголе који се односе на садашњост, прошлост и будућност и препиши их у одговарајуће колоне.

Садашњост	Прошлост	Будучност

- Препиши песму, подвучи глаголе и стави их у будуће време.

Док неко пева
ја ПЕВУЦКАМ.

Док неко дрема
ја ДРЕМУЦКАМ

Док неко ради
ја РАДУЦКАМ

(Мали живот, Душан Радовић)

7. ИЗЛЕЂЕ РАДОСТ НА СВАКОМ КОРАКУ

Mama je glagol od glagola raditi

Mošo Odalović

Roditi, podojiti, poviti, pokriti,
prići, obići, opet podojiti;
stalno je tu, nećeš se prehladiti –
mama je glagol od glagola raditi.

Doručak, ručak, užina, večera,
dvadeset slatkih, pet bez šećera,
minut nadoknaditi, nesanicu zaraditi –
mama je glagol od glagola raditi.

Posoli, dosoli, zamesi, podmesi,
dobar dan, izvoli, pobogu gde si?
Koprivu vaditi, ruže saditi –
mama je glagol od glagola raditi.

Pometi, poleti, opleti rukavicu,
okrpi sinu desnu nogavicu,
tabletu popiti, oblogu hladiti –
mama je glagol od glagola raditi.

Tata ništa neće, pa neće,
ponekad mami kupi cveće...
Stalno recituj, treba mu dosaditi –
mama je glagol od glagola raditi.

DA TE PITAM

1. Zašto pesnik tvrdi da je mama glagol od glagola raditi?
2. Koje bi ti glagole još dodao ovoj pesmi?
3. Šta je za tebe mama?
4. Šta sve zna da radi tvoja mama?

DA VEŽBAŠ

1. Pročitaj izražajno pesmu.
2. Nauči dve strofe napamet.
3. Prepiši sve glagole iz pesme.
4. Svrstaj sledeće reči koje se mogu dobiti od glagola raditi u dve kolone, u prvoj glagoli, a u drugoj, imenice: uraditi, radnja, izraditi, preraditi, zarada, neradnik, radionica, zaraditi, odraditi, prerada, obraditi, radnik, obrada.

Мама, моје највеће благо

РАЗМИСЛИ И ОДГОВОРИ

1. Којим би речима описао твоју маму?
2. Да ли је и за тебе мама највеће благо? Зашто?
3. Које би речи и жеље упутио твојој мами за њен рођендан?
4. Којим ти се речима мама обраћа?
5. Када ти је најтеже, ко је уз тебе?

ДА ВЕЖБАШ

Покушај да напишеш кратак састав који би носио наслов „Мама, моје највеће благо“.

Предлог за план састава:

Увод

– напиши неколико речи о њој;

Разрада

– опиши њен спољашњи изглед; особине; понашање; однос према другима; нарав;

– како се понаша када је срећна, љута, тужна, уморна;

– шта воли и шта не воли.

Закључак

– шта значи твоја мама за тебе и како би желео да буде у будуће.

Пажња!

При писању састава имај у виду правила лепог и правилног писања, употребу правописних знакова и писање великим словом.

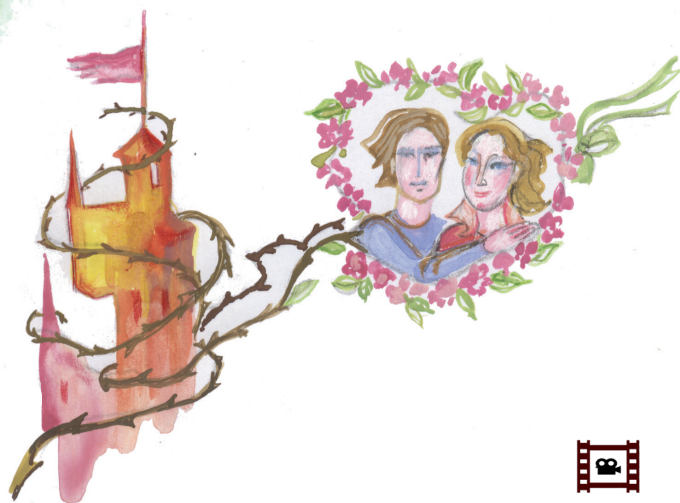
7. ИЗЛЕЂЕ РАДОСТ НА СВАКОМ КОРАКУ

Трнова ружица

Браћа Грим

У давно време живели су један цар и једна царица који су сваког дана говорили: „Ах, када бисмо имали дете!“ – а нису могли да га добију. Но једанпут, док се царица купала, једна жаба измиле из воде на суво и рече јој: „Твоја жеља биће испуњена: пре но што се наврши година, родићеш ћерку.“

Што жаба рече, то се и догоди, и царица роди једну девојчицу која је била тако лепа да цар није знао шта ће од радости,

па приреди велики пир. На пир није позвао само своје рођаке, пријатеље и познанике него и мудре жене-суђаје, да би биле пријазне и наклоњене детету. Њих је у његовом царству било тринаест, али како је он имао само дванаест златних тањира, то је једна од њих морала да остане код куће. Учини се велика светковина и пре него што ће се пир завршити, суђаје стадоше детету поклањати своје чаробне дарове: једна врлину, друга лепоту, трећа богатство, и тако редом све што се може пожелети на земљи. Таман кад њих једанаест изрекоше своје, уђе изненада она тринаеста. Она је била наумила да се освети зато што није била позвана, па и не поздравивши, чак и не погледавши никога, гласно узвикну: „Нека се царева кћи у својој петнаестој години убоде на вретено и падне мртва.“ И, не рекавши ни речи више, окрене се и напусти дворану. Сви се уплашише, но тад иступи дванаеста, која је још имала да каже своју жељу. И, како није могла да оповргне пресуду, већ само да је ублажи, она рече: „Али то што ће снаћи цареву ћерку нека не буде смрт него стогодишњи дубок сан.“

Цар, који је силно желео да сачува своје мило дете од те несреће, нареди и обзнани да се спале сва вретена у његовом царству. Међутим, на девојци су се огледали сви дарови мудрих жена, јер је била тако лепа, чедна, љубазна и разборита да ју је морао заволети свако ко би је видео. И догоди се да цар и царица нису били код куће баш оног дана када је она напунила петнаест година и тако је остала сасвим сама у дворцу. Тумарала је кроз дворац, разгледала до миле воље собе и одаје, па најзад дође до једне старе куле. Попе се уз једне завојите степенице и стиже до неких малених врата. У брави се налазио зарђао кључ, а када га окрене, врата се отворе, и она угледа у собичку неку старицу како седи с вретеном и вредно преде лан.

„Добар дан, бакице“, рече царева кћи, „шта радиш то?“ – „Предем, рече старица и климну главом.“ „А шта је то што тако весело трљаш укруг?“ рече девојка, па узе и покуша да и сама преде. Али тек што додирну вретено, кад се мађијска клетва испуни и она се убоде у прст.

Истог тренутка кад је осетила убод, она леже у кревет који се ту налазио и паде у дубок сан. А тај сан се прошири на цео дворац: цар и царица, који су се баш били вратили и ступили у дворану, почеше да тону у сан, а с њима и цела дворска свита. Онда поспаше и коњи у штали, пси у дворишту, голубови на крову, муве на зиду, чак и ватра која је пламсала на огњишту, чак се и она утиша и заспа. И ветар се смири, па се на дрвећу под дворцем није више померио ниједан листић.

Око дворца поче расти трнова ограда, која је сваке године постајала све виша док најзад није обавила цео дворац па га прерасла, те се уопште није могао видети, чак ни застава на његовом крову. Међутим, земљом је кружила прича о лепој уснулој Трновој Ружици, јер тако позваше цареву ћерку, па су с времена на време долазили царевићи и покушали да кроз живу ограду продру у дворац. Али то им није полазило за руком, јер их је трње задржавало, као да је имало руке, младићи су остали да висе на њему, нису се могли ослободити и умирати су на жалостан начин.

После много, много година опет дође један царевић у ту земљу и чу од неког старца причу о трновој огради иза које се налази један дворац у коме стотину година спава прелепа царева кћи, названа Трнова Ружица, а спава цар и царица и сви дворани. А и од деде је слушао да су већ многи царевићи долазили и покушали да прођу кроз живу ограду, али да су остали да висе на њој и да су сви умирати на жалостан начин. Тада младић рече: „Ја се не бојим, одох тамо да видим лепу Трнову Ружицу.“ И ма колико га је добри отац одвраћао од тога, он не послуша његов савет.

Међутим, баш се тога дана навршило оних сто година и дошао је час да се Трнова Ружица пробуди. Кад се царевић приближио трновој огради, он угледа лепо и крупно цвеће које се размаче само од себе да би га неозлеђеног пропустило, а онда се опет састави у живицу. У дворској авлији он виде коње и шарене керове како леже и спавају, а на крову су седели голубови глава увучених у крила. Кад је ступио у кућу, тамо су спавале муве на зиду, у кухињи је кувар још држао руку као да хоће да шчепа момка, а куварица је седела пред црним петлом којег је требало очерупати. Он пође и даље и виде у дворани целу дворску пратњу где лежи и спава, а горе крај престола лежали су цар и царица. Он онда пође још даље, а све је било тако мирно да је човек могао да чује своје дисање. Најзад стиже до куле и отвори врата собичка у коме је спавала Трнова Ружица. Лежала је ту и била тако лепа да није могао да одвоји очи од ње, па се саже и пољуби је. Како је он дотаче уснама, тако Трнова Ружица отвори очи, пробуди се и мило га погледа.

7. ИЗЛЕЂЕ РАДОСТ НА СВАКОМ КОРАКУ

Онда њих двоје сиђоше. А доле се пробудише цар и царица и цела дворска пратња, па се стадоше гледати разрогачивши очи. И коњи у дворишту устадоше и стресоше се; керови скочише и почеше да машу реповима; голубови на крову извукоше главице испод крила, обазреше се и полетеше у поље; муве на зидовима продужише да миле; ватра у кухињи се подиже, запламса и настави да кува јело, печење опет поче да цврчи; кувар ошамари момка да је зајаукао на сав глас; и куварица очерупа петла.

А потом се богато и сјајно прослави венчање царевића и Трнове Ружице, и они су живели срећно и задовољно целог живота.

НОВЕ РЕЧИ

пир – гозба, свечани ручак;
пријазне – пријатне, пријатељски расположене;
вретенасто – издужено, има облик вретена;
мађија – враџбина, чаролија;
живица – ограда од жбуња, жива ограда;
царевић – племић, царев син.

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Текст „Трнова Ружица“ је **бајка**.

Бајка је фантастична прича у којој се приповеда о борби добра и зла и у којој, после много препрека, добро увек побеђује.

Заснована је на бројевима 3, 7, 9, 12.

У бајци учествују фантастични ликови, а главни јунак савладава и решава чак и немогуће препреке и задатке. У томе му помажу бића која је својом добротом задужио.

Бајка обично почиње „Био једном један...“, а завршава се срећно.

Време и место дешавања нису одређени.

ДА ВЕЖБАШ

1. Састави пет питања везаних за бајку и напиши њихове одговоре.
2. Пошто си сазнао нешто ново о бајкама, покушај да напишеш одлике бајке „Трнова Ружица“.
3. Напиши наслове седам бајки које си прочитао.

4. Поделите се по групама. Препричајте укратко по једну бајку и одаберите најлепшу.

Писање текста по имагинарном догађају

Када смо прочитали текст „Трнова Ружица“ видели смо да је то бајка, тј. врста приче у којој се говори о нестварним или измишљеним догађајима и ликовима, о краљевима, краљицама, принчевима и принцезама, о раскоши и неописивој лепоти свих ствари које су приказане, о злим и добрим вилама итд.

Бајке често почињу једном од следећих реченица: „Био једном један.....“ или „У некој далекој земљи преко девет мора и девет гора живели су.....“ или можда „Пре много, много година...“.

ДА ВЕЖБАШ

Замисли да си писац и желиш да напишеш једну прелепу бајку.

Најпре прочитај неколико бајки и при томе уочи њихове главне карактеристике, по чему су сличне и по чему се разликују. Затим размисли о чему хоћеш да пишеш.

Измисли:

- свет о коме ћеш писати; како се назива;
- шта у њему постоји;
- време у којем се бајка одвија (прошлост, садашњост или будућност);
- ликове који у њему живе;
- позитивне или негативне особине стварних или нестварних, добрих или злих ликова;
- простор у коме се крећу;
- сукоб између добра и зла;
- које препреке/ задатке треба да савлада/ испуни главни јунак;
- који су односи међу ликовима;
- којим се особинама одликују натприродна бића из твоје бајке;
- шта или ко побеђује; на који начин.

Пажња!

При писању бајке имај у виду:

- основна правила лепог и правилног писања;
- уредност писања;
- груписање сличних садржаја у одељке;
- јасност у изражавању и писању реченица;
- повезаност реченица по смислу;

• Зарони у најтајанственије кутке твоје маште и измисли најлепшу бајку која се може написати. Следећег часа можете једни другима прочитати своје креације и одредити која је од њих најуспелија.

Срећно!

7. ИЗЛЕЂЕ РАДОСТ НА СВАКОМ КОРАКУ

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Прочитај из текста "Крокодокодил" одељак који ти се највише допао. Образложи одговор.
2. Напиши сличности и разлике између Крокодокодила и Бамбија из истоимене приче Феликса Салтане.
3. Присети се песме "Мама је глагол од глагола радити" и објасни наслов. Додај што више глагола.
Пример – Мама пере, кува,
4. Препиши из текста "Трнова Ружица" најзанимљивије реченице и испиши све глаголе. Одреди им лице и број.
5. Најсликовитијим речима опиши Крокодокодила.
Крокодокодил је:
6. Илуструј причу "Крокодокодил" у више слика тако да добијеш своју причу. Испричај је друговима и дај наслов.
7. Објасни наслов бајке "Трнова Ружица". Допуни наслов и другим речима.
8. Замисли да си царевић из бајке "Трнова Ружица". Како би пробудио Транову Ружицу? Запиши питања.
9. Нацртај према опису из бајке царевића и Транову Ружицу.
10. Такмичите се у лепом, јасном и читком писању. Ти препиши писаним словима ћирилице прву строфу песме "Мама је глагол од глагола радити", а твој друг писаним словима латинице исту строфу. Вреднујте радове.

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

"Живео под великим белутком у реци Рак Кројач. Он је надалеко био чувен по свом занату. Све бубе, лептири и рибице из околине шили су код њега своје одело. О вредноћи његовој свугде се причало; говорило се да никад из руке не испушта своје руменкасте, оштре маказе. У послу су му помагали мали ракови, његови синови. Они су по дну речном прикупљали материјал, од кога је после Рак Кројач правио дивна одела.

Једном у великом виру, близу белутка где је становао Рак Кројач, рибице реше да приреде забаву, те све потрче њему, да им сашије ново одело."

(одломак из *Прича о Раку Кројачу*, Десанка Максимовић)

1. Препиши из текста шест глагола, а затим им одреди лице и број.
2. Састави и напиши пет реченица о Раку Кројачу.
3. Напиши разговор између тебе и Рака Кројача.
4. Објасни употребу зареза у трећој реченици.
5. Напиши позивницу за забаву рибица.

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два - три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

8. РАЗМИСЛИ, ПА ОДЛУЧИ

Врапче

Максим Горки

Био један жутокљуни врапчић по имену Буцко; становао је изнад прозорчића на купатилу, испод стрехе, у топлом гнезду од кучине, маховине и другог меког материјала. Врапчић још није могао да лети, али је већ махао крилима и стално провиривао из свога гнезда: хтео је што пре да сазна какав је тај свет и да ли му се свиђа.

– Шта? Шта? – питала је врабица мама.

Врапчић би залепршао крилима и, гледајући у земљу, цвркутао:

– Црња је од чађи, црња је од чађи!

Долетео би отац, донео Буцку бубице и хвалио се:

– Цив, цив!

– Цив, цив! – одобравала би врабица-мама.

А Буцко би гутао бубице и мислио: „Чиме ли се само диче? Дају црвиће с ножицама! Чудна ми чуда!“

И стално се нагињао из гнезда, стално разгледао.

– Чедо, чедо – узнемиравала се мати – Пази челом ћеш о земљу – Чим, чим?

– Челом, сине! Пашћеш на земљу, а мачка – чап! – и поједе те – објашњавао је отац, спремајући се да иде у лов.

И тако је време пролазило, а крилашца баш нису журила да порасту.

Дуну једном ветар. Буцко упита:

– Шта? Шта?

– Дунуће ветар у тебе – фијууу – и забациће те на земљу мачки у шапе – објаснила је мати.

Буцку се то није допало, па рече:

– А зашто се љуља дрвеће? Нека престане да се љуља, онда ни ветра неће бити.

Мати покуша да му објасни да то није тако, али он није веровао – све је волео да тумачи на свој начин.

Пролази покрај купатила сељак, маше рукама.

– Баш као да му је мачка очупала крила – каже Буцко – Само кошчице штрче.

– То је човек, људи немају крила – вели врабица.

– Зашто?

– Код њих је такав обичај да живе без крила; они увек на ногама скакућу.

– Зашто?

– Кад би имали крила, онда би нас хватали као тата мушице...

– Причаш којешта – рече Буцко. – Којешта! Сви треба да имају крила. Па на земљи је горе него у ваздуху... Кад постанем велики, удесићу да сви лете. Буцко није веровао мами; он није знао да се лоше пролази ако се мами не верује. Седео је на самој ивици гнезда и на сав глас певао.

Певао је, певао и ... – испао из гнезда; врабица одмах за њим, али – ето ти мачке, риђе, зелених очију.

Уплашио се Буцко, раширио крила, љуља се на сивим ножицама и цвркуће:

– Част ми је, имам част...

А врабица гура Буцка у страну, перје јој се накомстрешило, веома је храбра, разјапила кљун – нишани мачки право у око.

– Бежи, Буцко, бежи! Лети на прозор, брзо!

Страх подиже врапчића са земље, он поскочи, махну крилима – једанпут, други пут и – докопа се прозора.

Уто долети и мати – без репа, али веома радосна. Приседе крај њега, кљуцну га у потиљак и зацвркута:

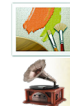
– Чудна ми чуда! – рече Буцко – Свему се одједном не можеш научити.

А мачка полегла по земљи, и, жалосно мјаучући, смиче са шапа врапчије перје:

– Мјауу... Тако ме-е-ек врапчић, као ми-и-ишић, мјау-ууу...

И све се сврши срећно, ако се не узме у обзир да је мама остала без репа.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Ко је био Буцко?
2. Ко су били његови родитељи?
3. Где је он живео?
4. Шта се догодило Буцку једног дана?

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитајте текст по улогама.
2. Подели текст на одељке и напиши главне идеје.
3. Препричај текст помоћу плана.
4. Упореди поступак врабице - маме и твоје маме, ако би се нашао пред сличном ситуацијом.
5. Уз сваку дату реч додај њено умањено значење:
вбрац, прозор, гнездо, крило, буба, ветар, мачка, нога, реп.
6. Разврстај речи према томе на који се лик односе: брижљива, незадовољан, размажен, нежна, уплашен, немоћан, нестрпљив, страшна, вредна, пожртвована, храбра, гладна, претрашен.
– Буцко – – Врабица-мама – – Мачка –

8. РАЗМИСЛИ, ПА ОДЛУЧИ

Предикат (прирок)

Прочитај реченице, одговори на питања, препознај глаголе и открићеш шта је предикат.

Бојан чита.

Милан пише.

Он спава.

ШТА НЕКО РАДИ?

Зидар зида.

Жаба крекеће.

Сељак оре.

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Реч у реченици која казује шта неко ради или која се радња врши зове се предикат. У реченици, глаголи имају службу предиката.

Посебну врсту предиката представљају скраћени облици глагола јесам (сам), јеси(си), јесте(је), јесмо(смо), јесте(сте), јесу(су) заједно са другим речима, углавном са именицама и придевима.

Примери: Ана је неуморна. Душица је марљива. Они су ученици 2. разреда.

ДА ВЕЖБАШ

1. Подвуци предикате једном цртом:

Цвет мирише. Лептир лети. Пљушти киша. Славко цепа дрва. Дуња и Вишња играју одбојку. У башти цветају јорговани. Лишће је пожутело.

2. Напиши глаголе који ће у реченицама служити као предикати.

Дрвосеча дрва. Драгица књигу. Облаци над селом. Деца у дворишту. Децавесела. Јабука је црвена.

3. Подвуци предикате у следећим примерима:

Кума Анча јабуку

Нашој Јуци дала.

Јабука је велика,

А Јуца је мала.

Јуца вели: „Па нека,

То је моја срећа;

Кад поједем јабуку,

Бићу с прста већа”.

(Јуца с великом јабуком, Јован Јовановић Змај)

4. Састави и напиши пет реченица у којима ће предикат бити изражен глаголом.

Знак прекида (три тачке)

Знак прекида (три тачке) пише се као знак да је изостављен део текста.

Апостроф

Апостроф - знак у облику подигнутог зареза ставља се уместо

Субјекат (подмет)

Прочитај реченице, одговори на питања, препознај именице и заменице и открићеш шта је субјекат.

Милица чита.

Врапци цвркућу. **КО ВРШИ РАДЊУ?**

Бака плете.

Дарко плива.

Маја бере јорговане.

Пчела зујка.

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Субјекат казује **о коме** или **о чему** се у реченици говори. Субјекат се добија одговором на питање **КО?** Службу субјекта најчешће врше **именице**, али у улози субјекта могу бити и **заменице** и **бројеви**.

Обрати пажњу на ове реченице:

Цртам. Радиле су. Спава.

Ове реченице имају субјекат, али је он изостављен. То су реченице **са изостављеним субјектом**.

ДА ВЕЖБАШ

1. Следећа народна поређења допуни субјектима, а затим подвуци именске предикате:

Шарен као детлић. Здрав као дрен. Бистар као суза. Чист као сунце.

Пример: Вредан као пчела. Ученик је вредан као пчела.

2. Одредите субјекте и предикате у следећем одломку.

а) Другови се смеју. Аци је неугодно. Пуна су му уста праха од креде. Личи на млинара...Звонце одјекује. Љубица узео сунђер и зачас убриса таблу.

(**Аца и Шаца**, Небојша Поповић)

3. Одреди врсту и службу речи у следећим реченицама:

Марко учи.

Опада лишће.

Он трчи.

Ана чита.

Жаба крекеће.

Врапци цвркућу.

4. Предикате који се налазе у заградама напиши тако да се слажу са субјектом у броју, лицу и роду:

Мајка Јову у ружи (родити),
ружица га на лист (дочекати),
бела вила у свилу (повити),
а пчела медом (задојити).

(**Мајка Јову у ружи родила**, Народна песма)

8. РАЗМИСЛИ, ПА ОДЛУЧИ

Побуна

Бранко Ћопић

Док Пера хрче,
мрмља и пишти –
гласова читав хор –
одећа његова
сазвала тајно,
у поноћ –
протестни збор.

– Другови,
чујте,
оптужбу дижем!
најпре капа се јави.
– Досадило ми робовати
неочешљаној глави.

Ех, то је глава –
вранино гнездо,
џунгла афричког кроја,
страшило неко,
на јежа личи!
Тужна је судбина моја.
Још Пера са мном
лептире лови,
другове бије.
То није шала:
са мном се брише,
игра фудбала.

И ципеле се пожалише,
уздах им прима тама:
– Ох, тешко нама,
јадницама,
досадило нам на ногама!

Да нас он чисти
и да брише,
биле би право злато
а овако – на нама стоји
прошлогодишње блато

Одело тужно показало лице
испод столице:
– Гледајте, браћо,
истина цела,
на мени мрље
од триста јела,
а између њих
читава сила

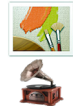
крмача плавих
од мастила.

Још кад се Пера
вечером скине,
баца ме на под
пун прашине.

Капа је дуго
мислила немо,
па најзад рече:
– Да побегнемо!

– И ја ћу с вама
преко света –
јави се торба
иза кревета. –
О мени Пера
не води бриге,
па зато бежим
и носим књиге.

Хајдучки,
тихо,
по густу мраку,
одоше ствари,
бољем дечаку.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Зашто су се Перине ствари побуниле против њега?
2. Ко је први подигао оптужбу?
3. Шта су, на крају, одлучиле ствари?
4. Како ти бринеш о својим стварима?
5. Шта је смешно у овој песми?

ДА ВЕЖБАШ

1. Изражајно прочитај песму.
2. Научи напамет стихове који су ти се највише свидели.
3. Објасни стихове:
„дунгла афричког кроја“
„уздах им прима тама“
„биле би право злато“
4. Препиши све придеве и именице уз које оне стоје.
5. Напиши састав „Моје ствари“.

ПОШТУЈ СЛЕДЕЋА ЗЛАТНА ПРАВИЛА!

1. Чувај своје здравље!

- Буди што више на чистом ваздуху!
- Једи здраву храну, али умерено!
- Пери своје тело!
- Пери руке пре сваког оброка!
- Носи чисту одећу и обућу!
- Соба нека ти буде увек проветрена и чиста!
- Ради што више! Лењост је болест!
- Рано лези, а рано устани!

2. Лепо се понашај!

- Разговарај учтиво са старијим особама и са другарима!
- Поздрављај особе које познајеш!
- Помози онима којима треба помоћ!
- Не говори ружне речи!
- Не биј се!
- Поштуј себе и све око тебе!
- Чувај своје, а поготово туђе ствари!
- Слушај старије!

3. Запамти!

- Научи да волиш све што је лепо!
- Читај много и труди се да што више научиш!
- Не губи никада **ВЕРУ, ЉУБАВ И НАДУ!**

8. РАЗМИСЛИ, ПА ОДЛУЧИ

Имејл (Електронска пошта)

Обрати пажњу!

Прочитај текст на екрану компјутера.

Од: Милице
Према: Василији Поповић
Тема: Распуст

Драга Василија,
Прошло је нешто времена од кад смо се виделе. Недостајеш ми! Добра вест је да долазим код бабе и деде на летњи распуст.
Припреми ролере и скејт! Доносим и куче са мном. Биће весело и незаборавно лето! Очекујем вести од тебе.
Пољубац,
Милица

Одговори на следећа питања:

- а) Које је послата порука?
- б) Ко је послао поруку?
- в) Каква осећања исказује Милица према Василији?
- г) Које ствари предлаже Милица да узме на одмор? Кога ће још понети?

Запамти!

Е-mail (е – електронска, mail – пошта) – електронска пошта којом се шаљу поруке преко компјутера, таблета, телефона.

Уради!

1. Напиши имејл твојој другарици или другару.
2. Нацртај компјутер и напиши чему користи

Плакат

Обрати пажњу!

1. Опиши доњу илустрацију. Састави реченице везане за облик, боје, величину.
2. Одговори на питања:
 - а) Шта изражавају речи написане црвеном бојом?
 - б) Коју поруку носи текст? Шта ти највише привлачи пажњу на доњој илустрацији?

**ТЕОРЕТСКА ГИМНАЗИЈА "ДОСИТЕЈ
ОБРАДОВИЋ"**

Ученици 3. разреда организују у
петак, 16. маја, 13.00 часова активност у оквиру
пројекта
„Парк из снова”.

Дођи да заједно улешамо школски парк!

Запамти!

Плакат је саопштење за јавност великог формата, најчешће на папиру, које се у већини случајева састоји од слова и слике и које се истиче на јавном месту у циљу рекламе или се лепи на стубовима за плакате да би се најавиле приредбе, друштвени догађаји, разне активности или да би се рекламирала роба или услуге итд.

Штампа се само са једне стране папира.

Уради за портфолио

Направи и ти један плакат који ће рекламирати неку школску активност.

8. РАЗМИСЛИ, ПА ОДЛУЧИ

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Прочитајте песму "Побуна" Бранка Ћопића по улогама. Можете дати и другачији завршетак.
2. Илуструј песму "Побуна" Бранка Ћопића у више слика, а затим испричај причу. Дај наслов причи.
3. Испричај доживљаје Буцка из истоимене приче Максима Горког, али тако као да си ти учесник догађаја.
4. Упореди маме из народне песме "Јеленче" и приче Максима Горког "Врапче". Напиши сличности и разлике.
5. Напиши што више описних придева за Буцка.
6. Састави и напиши пет реченица у којима ће субјекат бити властита именица.
7. Састави и напиши пет реченица у којима ће предикати бити следећи глаголи: мрмља, пишти, баца, се пожалише, досадило, чисти, брише.
8. Напиши у неколоко реченица како ти чуваш своје ствари. Да ли постоје сличности и разлике између тебе и Пере?
9. Саставите правилник о неговању и чувању школске имовине.
10. Урадите плакат за песму "Побуна".

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

"До пола ноћи издржали смо заједно на прозору. Дуд у нашем дворишту није се ни померио. Договорили смо се да, пошто нам се преиспавало, пазимо на смену. Сваки час смо будили један другог. Дочекали смо зору неиспавани, а дуд се није померио.

- Слагао си нас, целу ноћ смо гледали, а дрво се није помакло.
- Које дрво сте гледали?
- Дуд. Наш дуд – рекао је брат.

Босоноги је пришао дуду и нарезao га мало ножем. Гледали смо запрепашћено. Шта ће с тим? Рекао је наглашавајући сваку реч:

- Ваш дуд је болестан. Он се не креће. Има још само четири дрвета у граду која се не крећу. Болест, ето то је то."

(одломак из *Босоноги и небо*, Бранислав Црнчевић)

1. Прочитај истакнуту реченицу и препиши субјекат.
2. Прочитај прву реченицу и препиши предикат.
3. Напиши десет речи које описују Босоногog. (Какав је?)
4. Подели одломак на одељке, састави план за препричавање и препричај писмено (до десет реченица).
5. Уради плакат за причу "Босоноги и небо" Бранислава Црнчевића.

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два – три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

9. ОД МАЛИХ ДО ВЕЛИКИХ СТВАРИ

У сунчаним брдима

(Одломак)

Михајло Ражнатовић

Пролеће стиже тихо и чедно. Као голуждраво птиче.

Канило се, дуго се накањивало, да изиђе из свог размешкољеног гнијезда, да се однекуд тајновито појави, из заташкане земље, или из паучинаста ваздуха, па да зацвркуће по спепељеном камењу и да зеленилом обаспе мокре брежине.

Пристизало је некако крадомице, бојажљиво, провлачећи се кроз згрчено грмље.

Долазак његов осјећали смо по себи.

Кад смо се некако искобељали из сњегова и скакутаво зашли окопњеним странама изнад села, и кад смо, тамо, провријеженом жбуњу примијетили плаве сртучке љубичица како лагано њишу латицама као пчеле крилцима – било нам је јасно да је стигло...

Већ је заправо било ту. Код нас. И у нама.

Брда су одједном бљеснула у сунцу. И сва су била плаветна и жута, као велике печурке љубичица и јаглика.

Куће су нам биле раштркане по брдима, кроз увале, на бреговима. Шћућурене као сирочад, оне су се издашно гријале на тек проврелом сунцу. Оно нас је мамило, заводљиво призивало да се удаљимо, да идемо за распреденим златастим концима што су прошивали присојне падине. И ми смо одлазили, као омађијани, разливеним на све стране; наше стопе биле су посуте посребреном прашином. Ходали смо не дотичући земљу.

Ми смо били дјеца сунца.

Били смо боси, полуголи, раздрљени, али смо удисали најчистије честице развигора, и тршава коса нам је мирисала на изникле траве, и буљаве очи су нам биле пуне жеравица.

Сунце је сијало само ради нас.

Тако смо му били близу, тако нас је пекло у зјенице.

У тим брдима изнад језера, које се купало у усијаном пламену. А то језеро као да ни за шта друго није служило осим за то да се у њему огледају наша брда. Осунчана, зелена, разграната. Она су се мрешкала у руменожутој води. Све је тамо пливало у сунцу. Расло, израстало из воде, и дизало се – а ка сунцу.

И ми смо расли. На сунцу. И пели се ка сунцу.

НОВЕ РЕЧИ

Потражи у речнику значење следећих речи: **размешкољено, заташкано, брежине, окопњено, провријежено, стручак, јаглика, присојна, развигор, тршава, мрешкати.**

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Текст „У сунчаним брдима“ је **описивање**.

Описивање је сликање речима; представљање изгледа и особина предела, природних појава, људи...

Писци, код описа, се труде да створе што уверљивију и живописнију слику. Зато бирају занимљиве детаље и користе лепе речи и изразе. Такође, користе различите чулне опажаје.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Које је годишње доба описано у овом тексту?
2. Ко је највише осећао долазак пролећа?
3. Колико се пута понавља реч сунце у тексту? Зашто?
4. Које годишње доба највише волиш? Зашто?

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај одломак који нам описује како пролеће стиже.
2. Подели текст на одељке тако да можеш да даш наслов свакој слици.
3. Објасни наслов текста.
4. Препиши лепе речи и изразе.

Пример:

- „размешкољеног гнијезда“, „заташкане земље“;
 - „пролеће... као голуждриво птиче“ (поређење);
 - „Пристизало је некако крадомице, бојажљиво...“ (појединости пејзажа добијају људске особине).
5. Пронађи описе које је писац користио за различита чула: мириса, боја, облика, звукова...
 6. Уз музику Антонија Вивалдија, **Пролеће**, насликај, за радну мапу, цртеж **У сунчаним брдима**.

9. ОД МАЛИХ ДО ВЕЛИКИХ СТВАРИ

Састав простих реченица

- Прочитај пажљиво дате стихове и уради следеће задатке.

Пчелица зујка
Ветрић лахори,
Поток у гори
Гласно жубори;
Лоза се вије
У роси мије.

(*Пролећница*, Јован Јовановић Змај)

- Обрати пажњу на састав прва два стиха. Одреди у сваком стиху субјекат и предикат. Пронађи именице и глаголе.
- Обрати пажњу на састав осталих стихова. Пронађи у сваком стиху субјекте и предикате. Обрати пажњу на остале реченичне делове.

ДА НАУЧИШ НЕШТО НОВО

Реченице које имају у свом саставу само субјекат и предикат јесу **просте реченице**, али **непроширене**. Реченице које поред субјекта и предиката имају и друге реченичне делове такође су **просте реченице**, али **проширене**.

Непроширене и **проширене** реченице су различите по саставу, али су сличне по томе што свака има само један предикат.

ДА ВЕЖБАШ

1. Напиши пет простих непроширених реченица, а затим исте прошири.
2. Препиши затим подвуци просте проширене реченице у следећим стиховима. Докажи да су просте проширене.

а) На северу муња сева. б) Медвед воли саће жуто

Сунца ко да више нема.

У ходнику куца зева,

А у шупи кокош дрема.

(*Кишни дан*, Иво Мунћан)

Што плива по слатком меду.

Ал не воле пчеле Меду.

Лија страшно много воли

Кокош разну, било чију.

Ал не воли пето Лију.

(*Воли-Не воли*, Иво Мунћан)

3. Напиши краћи текст о свом одељењу користећи само просте реченице.

Напомена

Поред простих реченица постоје и **сложене реченице**. То су реченице које имају два или више предиката. Ево једног примера:

Сунце и Месец добише јастуке којима топлота не може ништа и од тог доба се они по њима ваљушкају. (*Облаци*, Зоран Поповић)

Проширивање реченица скуповима речи

Непроширене реченице се могу проширивати новим речима. То се чини развијањем субјекта и предиката у скупове речи. На пример:

Сунце се буди.

Румено и несташно сунце стидљиво се буди.

У субјекатском скупу, речи су груписане око именице и чине **именички скуп речи**, а именица је главни члан.

У предикатском скупу главна реч је **глагол** док су остале речи **глаголски додаци**.

ДА ВЕЖБАШ

1. Субјекте и предикате следећих реченица искажи (прошири) скуповима речи.

Јутро се буди.

Жељко чита.

Голуб гуче.

Сунце сија.

Птица пева.

Киша пада.

2. У следећим народним умотворинама подвуци субјекатски и предикатски скуп речи.

а) Црвен јарац по кошари скаче.

Беле коке испод стрехе вире.

Дању се клања, а ноћу звезде броји.

• Одгонетни дате загонетке.

б) Добар глас далеко се чује, а рђав још даље.

Лепа реч гвоздена врата отвара.

Весело срце кудељу преде.

Златан кључић царев град отвара.

Мртва глава дугове не плаћа.

3. Прошири ове просте реченице тако да постану сложене:

Пас лаје ...

Ко другом јаму копа...

Ко високо лети...

Ум царује...

• Подвуци само предикатски скуп речи.

4. У следећој реченици подвуци само предикатски скуп речи.

Он је ходао брзо на другу страну улице.

9. ОД МАЛИХ ДО ВЕЛИКИХ СТВАРИ

У гостима

Десанка Максимовић

Позвао је мај
све бубе на чај,
од осе до пчеле,
да се мало провеселе,
тихе бубамаре,
лептире, бумбаре
и ливадске попце
и рударе ровце.

Спремио је мај
судове за чај,
изнео у поље
разнобојне шоље,
позлаћене купе,
чутурице скупе,
и румене зделе
и крчаге беле.

Сипао је мај
сваком мед у чај,
у црвене лале,
у звончиће мале,
у хајдучку траву,
перунику плаву,
у жуте љутиће
да заслади пиће.

Попио је свак,
и лептирић лак,
чаја пола литре,
засвирале цитре,
зачула се труба
свирачица буба,
из оближњег жбуна
запевала жуна.

НОВЕ РЕЧИ

Потражите у речнику значење следећих речи: **попац, ровац, здела, крчаг, цитра, жуна.**

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Којем годишњем добу припада месец мај?
2. Који месеци године припадају пролећу?
3. Кога је позвао мај на чај?
4. Зашто је баш мај приредио гозбу?
5. Шта је он сипао у чај?
6. Које се цвеће помиње у песми?
7. Који ти се месец у години највише свиђа?

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај изражајно песму.
2. Научи песму напамет.
3. Нацртај у свеску шољу чаја и напиши која осећања буди у теби ова песма.
4. Дај наслов свакој строфи.
5. Напиши састав „И мене је позвао мај у госте“.
6. Напиши речи умањеног значења:
 - буба
 - пчела
 - оса
 - бубамара
 - лептир
 - ровац
 - шоља
 - чутура
7. Препиши и заокружи имена цветова:
 - лала
 - звончић
 - бумбар
 - чутура
 - перуника
 - љутић
 - жбун
 - поље
8. Пронађи особине за следеће речи: мај, лала, трава, лептир, чај.
9. Прочитај песме *Десанке Максимовић*.
10. Поделите се по групама. Одаберите омиљен месец. Образложите пред разредом ваш избор.

9. ОД МАЛИХ ДО ВЕЛИКИХ СТВАРИ

Бамби

(одломак)

Феликс Салтан

(У овој књизи из животињског света читалац прати срндаћа од његовог доласка на свет, неспретних првих корака и наивног дивљења, до зрелости, кад више нема изненађења и кад се живот прима онакав какав јесте.)

Кад је једне вечери опет с мајком изашао на ливаду, мислио је да већ зна шта би ту могао видети и чути. Но, показало се да ипак није живот познавао тако добро како је мислио.

У почетку било је као и први пут. Бамби је смео да трчи за мајком. Јурио је наоколо у кругу; широки га је простор опет испунио опојношћу. После неког времена опази да мајка стоји мирно, и он се заустави усред лука тако нагло да су му се све четири ноге широко раскречиле. Да би опет заузео пристојан став, поскочи високо и опет стане како треба. Учинило му се да мајка тамо преко с неким разговара, али се од високе траве није могло разабрати с ким. Бамби доскаче радознано ближе и виде како се у сплету траве, тик пред мајком, мичу два дугачка уха. Била су сивосмеђа и лепо украшена црним пругама. Бамби устукну, но мајка му рече:

– Приђи само ближе. То је наш пријатељ, зеко, дођи, ближе, нека те види.

Бамби одмах приђе сасвим близу. Зеко је седео пред њим у трави, леп као слика. Његове дуге уши, сличне кашикама, моћно су се дизале увис, а онда опет млохава падале као да су одједном смалаксале. Бамби се мало забрине кад виде бркове који су зецу тако пркосно штрчали на све стране око уста. Али опази и то да зец има врло благ израз и врло доброћудне црте лица и да из својих великих округлих очију шаље у свет плашљиве погледе. Доиста је изгледао као пријатељ, тај зеко. Зачудо, одмах се потпуно изгуби и страх који је у први час осетио.

– Добро вече, млади господине - поздрави га зеко бираном учтивошћу.

Бамби само климне:

– Добро вече.

Није знао зашто, али је само климнуо. Врло љубазно, врло учтиво, али и с висока. Није могао друкчије. Можда му је то било урођено.

– Какав диван младић – рече зец мајци. Посматрао је Бамбија пажљиво и при том дизао час једно, час друго ухо, затим оба заједно, а каткад би пуштао да му брзо и млохава падну, но то се Бамбију није свидело.

Зеко је, међутим, и даље гледао Бамбија благим, великим округлим очима. При том су му ноздрве и уста с величанственим брком непрестано треперила као кад неко трза носом и уснама, борећи се да не кине. Бамби се морао смејати. Но одмах се предусретљиво насмеја и зеко, само му очи остадоше забринуте.

– Ја вам честитам - рече он мајци - од срца вам честитам на таквом сину. Да, да, да... биће то један диван срндачић... да, да, одмах се то види.

Затим је сео усправно, на задње ноге, чему се Бамби силно зачудио. Кад је устремљених ушију и живо устрепталих ноздрва свуда наоколо пажљиво разгледао, спусти се опет пристојно на све четири ноге.

– Да, а сад се препоручујем поштованој госпођи - рече - морам вечерас још штошта свршити...

Он крене и одскакуће даље, полеглих ушију које су му досезале све до рамена.

– Лаку ноћ – викну за њим Бамби.

Мајка се насмеши:

– Добри зеко... како је углађен и плашљив. Није њему лако на свету.

У њеним се речима осећало да јој је драг.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Ко је био Бамби?
2. Шта је схватио Бамби једне вечери?
3. Кога је он упознао?
4. Какав је утисак оставио Бамби на зеку?
5. Чему се чуддио Бамби?

ДА ВЕЖБАШ

1. Прочитај одломак у коме се приказује :
 - како Бамби трчи у кругу;
 - зекин опис;
 - како се Бамби смеје.
2. Подели текст на одељке и напиши план.
3. Препричај укратко текст, усмено и писмено .
4. Опиши Бамбија и зеку.
5. Прочитај у целини **Бамби** Феликса Салтане

Поделите се по групама. Замислите дијалог између вас и Бамбија. Представите дијалог пред разредом.

9. ОД МАЛИХ ДО ВЕЛИКИХ СТВАРИ

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Реченицу **Пролеће стиже** прошири речима.
2. Напиши имањенице за следеће речи: пчела, оса, лептир, шоља, трава. Употреби у реченицама дате речи.
3. Ти напиши сличности, а твој друг из клупе разлике између Крокододила и Бамбија.
4. Илуструј песму "У гостима" у више слика тако да добијеш причу. Причу употпуни дијалогом. Дај наслов.
5. Испиши из текста "У сунчаним брдима" најсликовитије речи и опиши један пролећни дан у твом граду.
6. Препричај текст "Бамби" Феликса Салтане, али тако као да си ти учесник догађаја.
7. Прешиши писаним словима латинице прву строфу песме "У гостима" Десанке Максимовић и подвуци речи које се римују, а затим подели речи на слоге.
8. Напиши кратак састав на тему "**Излеће пролеће на сваком кораку**".
9. Замисли да ти Бамби прича неку своју тајну. Напиши је.
10. Замисли да си месец мај и да желиш да позовеш лептире и бубамаре на чај. Напиши позивницу за тај догађај.
11. Такмичите се у изражајном рецитовању песама о пролећу.

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

Сунчев певач

"У топли летњи дан седи цврчак на улазу своје тамне рупе, своје драге кућице, и пева своју бескрајну сунчеву песму. Пева цврчак о томе како се у рано свитање, пуно јутарње румени, буде птице и цвркутањем дочекују сунце. Пева о поподневу кад златна пшеница шуми и врапци се свађају у зеленим крошњама. Пева о свежем вечеру кад цветови шире крунице и очекују росу.

Прича цврчак у песми и то како се мрав зноји вукући сламку много пута већу од себе, прича и то како је јуче једна страшно велика говеђа нога стала управо испред његове рупе, а он је побегао дубоко под земљу и срце му је било мање од маковог зрна."

(одломак из истоимене приповетке, Бранко Ћопић)

1. Састави и напиши пет простих реченица о цврчку.
2. Напиши умањенице за речи: дан, песма, птице, сунце, роса, мрав.
3. Прошири реченицу **Прича цврчак** новим речима.
4. Подели одломак на одељке и напиши главне идеје.
5. Опиши у шест до осам реченица један летњи дан.

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два – три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

Небеска река

Гроздана Олујић

Текле реке, свака по своме: нека на исток, нека на запад, а нека с планине право у море. Па, и куда би?

Велика речна мајка спокојно је надгледала рађање нових река, унапред им одређујући ток. С рекама нема изненађења, нема брига. Не рађају се често будале као она што је хтела да тече испод земље. Мајка свих река осмехну се тек рођеној кћери и подиже палицу ка западу, кад мала тврдоглавица рече:

– Нећу на запад!

– Ти онда теци на југ, а можеш и на север! – стрпљиво рече Велика речна мајка, али тек рођена кћи није хтела ни на север, ни на југ, нити с планине у море. Сва светла, сва прозрачна одмахивала је главом, понављајући:

– Не, и не!

Велика речна мајка уздахну.

– Све реке једва чекају да уплове у море! – рече и помилова по образу најмлађу кћер, кад ова одсече:

– Не ја!

– Па куда ћеш? – забрину се Мајка свих река.

Мала својеглавица је ћутала. Судбина реке је да тече у долину, у море, али њу привлаче снежни планински врхунци и ружа сунца у модринама неба, очаравају је облаци и звезде.

– Кад бих постала небеска река! – прошапутала, а Велика речна мајка задрхта од ужаса.

– Тог није било, нити ће бити, кћери! Ниједна се река није попела у небо. Боље пожури да стигнеш у долину, у море, док нису почели зимски мразеви! – рече Мајка свих река строго и одлучи да припази на тек рођену кћер.

Мала река се невољно поче спуштати али од тога часа све реке и речице, сви извори и потоци будно су стражарили. Обале и корито чували су је да не побегне, стене јој пречиле пут, планина је заустављала. Ко да побегне од такве страже?

Замрла од туге, мала река је ћутала, а дани су се крунили као зрневље кукуруза. Мајка свих река већ поверова да јој је најмлађа кћи заборавила своју сулуду жељу, кад се једне ноћи проломи олуја. Као ватрене змије скакале су муње по небу, а громови сурвали стење с планине. Шћућурене у својим коритима, реке су престрављено ћутале, не усуђујући се да се помакну.

Али, када јутро свану, Мајка свих река опази да је корито мале реке празно и забрину се: како је могла отићи?

– У потрагу за њом! - нареди свим водама у планини, и велико трагање поче, мада је киша још ромињала.

Где је све нису тражили, где све нису завирили: и у шуму, и у камењар, и у пећину, и у густиш! Али малој реци ни трага! Мајка свих река већ хтеде да нареди ново трагање, кад осети да киша лагано престаје и чу задивљени крик неке птице:

– Погледајте!

Велика речна мајка с муком подиже главу у вис, и рече:

– Не тражите је више!

Преко читавог неба, сва блистава, као шарени лук, путовала је мала река. Један крај лука дотицао је врх планине, други је нежно зарањао у море, али она сама није припадала ни планини ни мору. Била је небеска река. Назвали су је дуга.

ДА ТЕ ПИТАМ

1. Који су ликови ове приче?
2. Која је улога Велике речне мајке?
3. Каква је била мала река?
4. Шта је она желела?
5. Да ли јој се на крају испунила жеља?
6. Шта је она постала?

ДА ВЕЖБАШ

1. Подели текст на одељке и напиши план.
2. Препричај текст на основу плана.
3. Састави реченице помоћу следећих речи и израза: „Велика речна мајка“, „мала река“, „палица“, „тврдоглавица“, „као зрневље кукуруза“, „замрла од туге“, „дуга“.
4. Објасни употребу реченичних знакова у тексту.
5. Промени крај приче.
6. Објасни наслов текста.
7. Заокружи тачан одговор:

Мала река је била:

- тврдоглава
- храбра
- несрећна
- смрзнута

Она је постала:

- велика река
- подземна река
- небеска река
- дуга

10. РАДОСТИ ЛЕТА

ПРИЧА ПО НИЗУ СЛИКА

Пажљиво посматрајте слике и покушајте да закључите о каквом је догађају реч.

ДА ВЕЖБАШ

Напиши причу на основу низа слика.

Испричај шта се десило деци у парку.

Пажљиво посматрај лица и покрете учесника, држање тела и остале детаље који ће ти помоћи да опишеш шта се догодило.

Покушај да измислиш дијалог који су деца водила међусобно у свим приказаним ситуацијама.

Наслов изабери сам!

Успеха!

Пројекат

Летњи распуст

Размисли и одлучи!

Време је да се полако припремиш да дочекаш летњи распуст. Пре летњег распуста, планирај активности којима ћеш попунити слободно време.

Заокружи шта би волео да урадиш на летњем распусту:

Волео бих :

да пливам у мору да се играм са другарима да читам да се сунчам
да упознам нова места да гледам звезде да помажем баки и деди
да проводим много времена са родитељима да путујем да цртам
да трчим зеленим пољима да негујем цвеће да идем у куповину
да се играм са кућним љубимцем да одем у планине да спавам

Рад у групи

Замисли да ћеш на летњем распусту провести неколико дана на планини, негде у дивљини. Направи план, са другарима, како ћеш се припремити за ову пустиловину. Нацртај и неколико сличица са замишљеним местом и представи пројекат пред разредом.

Предлози за успех !

Прво се добро информирај о месту (можеш користити уџбеник географије, интернет и сл);

Направи једну мапу са туристичком рутом;

Састави списак са свим неопходним стварима (одећа, обућа, ствари за личну хигијену и за хитну помоћ, компас, шатор, намирнице итд)

10. РАДОСТИ ЛЕТА

Svako svoju zvezdu ima

Velimir Milošević

Svako svoju zvezdu nosi
U osmehu i u kosi.

Svako svoju zvezdu ima
U očima, u snovima.

Nebo, siđi malo dole,
Kad te deca tako vole.

Nek zvezde na zemlju slete
Da ih bere svako dete.

Kad u plave snove ode
Da ih bere ko jagode.

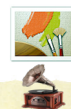
Svako svoju zvezdu čeka,
Da sleti, ko tajna neka,

Na dlanove, u pregršti,
Da plamte, da svetle prsti;

Među pesme, među priče,
Zvezde što na decu liče.

Nebo, siđi malo dole,
Kad te deca tako vole.

Nek se sve na svetu plavi
Od ljubavi, od ljubavi...

DA TE PITAM

1. O čemu govori ova pesma?
2. O čemu ti sanjaš?
3. Koje su tvoje želje?
4. Da li su tvoje zvezde nedostižne?
5. Koju boju ima tvoj svet?
6. Koju boju ima ljubav?

DA VEŽBAŠ

1. Pročitaj izražajno pesmu.
2. Nauči napamet strofe koje su ti se najviše svidеле.
3. Prepiši parove reči koje se rimuju.
4. Objasni stihove:
„Nebo, siđi malo dole,
Kad te deca tako vole.“

„Nek se sve na svetu plavi
Od ljubavi, od ljubavi...“
5. Objasni zašto pesnik smatra da je ljubav najlepša čovekova zvezda.
6. Napiši koje vrste ljubavi ti poznaješ.
7. Napiši sastav „**Moja prva ljubav**“.
8. Podvuci tačan odgovor:

Možemo da volimo:

- mamu
- druga
- prirodu
- učiteljicu
- domovinu
- knjigu
- muziku
- automobil
- zavičaj

9. Napiši kratku SMS poruku ili elektronsko pismo (e-mail) svojoj simpatiji.

Понављање

Понављање садржаја врши се на следећим задацима:

1. Састави усмено, а затим писмено разговор између дуге и тебе.
2. Исправи грешке, а затим препиши писаним словима ћирилице.
велика речна мајка уздахну
– све реке једва чекају да уплове у море! – рече и помилова по образу
најмлађу кћер, кад ова одсече
не ја!
– па куда ћеш забрину се мајка свих река
3. Састави и напиши пет простих реченица о дуги, а затим их прошири речима које описују.
4. Врати сваку реч на своје место.
неба преко читавог, као блистава сва лук шарени, река мала путовала је.
5. Напиши умањенице за речи: река, звезда, деца, вода, а затим речи подели на слоге.
6. Илуструј песму "Свако своју звезду има" у више слика, а затим напиши кратку причу. Дај наслов причи.
7. Потражи некњижевне текстове о дуги, прочитај их и упореди са књижевним текстом "Небеска река" Гроздане Олујић. Ти напиши сличности, а твој друг разлике.
8. Напиши састав на тему "Моји снови".
9. Уради плакат за причу "Небеска река" Гроздане Олујић.
10. Организујте такмичење у изражајном читању текстова: "Свако своју звезду има" Велимира Милошевића и "Небеска река" Гроздане Олујић.

Оцењивање

Прочитај, а затим реши задатке.

"Ако сте кадгод гледали у Месечево лице, могли сте видети какав је то лола и беспосличар, носи капу накриво, увек је пијан и смеје се. Не брине се он много о својој дужности да ноћу осветљава земљу. Час оде иза облака и нема га по пола сата. Час врло касно дође на посао, кад већ људи поразбијају носеве у мраку. Час опет пожури и сувише. Сунце још није зашло, а он се јави. И што је најгоре има навику да прави са људима и животињама шале. Пушта некако нарочито из свог фењера светлост, да обичне ствари њоме обасјане - постану много страшне или много смешне. А он се само кикоће с неба уживајући у својим шалама."

(одломак из приче *Месечева шала*, Десанка Максимовић)

1. Састави и напиши шест реченица о Месецу.
2. Објасни употребу тачке у реченицама.
3. Напиши кратак разговор између Месеца и Сунца.
4. Насликај најлепшим речима Месеца. Какав је Месеца?
5. Уради плакат за горе наведени одломак.

Редни број	ВРЛО ДОБАР сви задаци тачно урађени	ДОБАР четири задатка тачно урађена	ДОВОЉНО два – три задатка тачно урађена	НЕДОВОЉНО ниједан задатак тачно урађен
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				

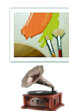
Радуј се, радуј се, дете !

Десанка Максимовић

Радуј се, радуј се, дете!
у свету сваког тренутка
лепота нека се роди:
час цвет црвен у шуми,
час одблесак на води.

У свету сваког тренутка
понека радост заблиста:
сад полет у срцу младу,
сад роса на длану листа.

У свету сваког тренутка
топлота нека нас греје:
час материнске су руке,
час у родном крају стреје.
Радуј се, радуј се, дете!

СРЕЋАН ВАМ РАСПУСТ !

ЛЕКТИРА

Лутка

Славомир Гвозденовић

У свом сам детињству, између толиких другова, имао и једну праву другарицу. Јасна се звала. Другарчина и по. Много је волела лутке. Имала је свакојаких: великих и малих, црнооких, плавуша, смеђокосих. Неке су биле веће и од њене млађе сестрице. Зато, кад би сестрица плакала, Јасна се љутила на њу и срдито јој говорила:

– Ако често плачеш, остаћеш мала. Чак мања од мојих луткица. Веома се поносила Јасна својим луткицама, ређајући их сваког дана, са пуно љубави, по кревету.

Увек кад би се вратила из забавишта, озбиљно би разговарала са луткама.

– Јесте ли слушале моју баку? Немојте да је љутите као моја сестрица. Она плаче, стално је мусава, увек би да је ко љуља. - Десетак пари очију пажљиво би гледале Јасну, као да се диве њеној чистој кецељици и очима јаснијим од неба. Бака је често говорила Јасниној сестри:

– Када ћеш и ти бити као Јасна, бакина луткице?

А Јасна је била права враголанка. Умела је лепо са сваким, а најлепше са баком. Заједно су чистиле, заједно се одмарале и заједно припремале вечеру. Шетајући једног дана зауставиле су се испред продавнице играчака. Јасна весело узвикну:

– Бако, бако, гледај ону луткицу са црвеном сукњом, много је лепа! И те плаве очи...

Прошло је неколико дана. Дошао је и Јаснин пети рођендан. Кад се вратила из забавишта, бака ју је још на вратима пољубила. Припремила јој омиљен колач. После ручка, Јасна је отишла у своју собу. Са кревета су је поздравиле њене послушне луткице. Једна је имала лепу црвену сукњицу и као небо плаве очи. Јасна је излетела пресрећна из собе:

– Слатка моја бакице!

Овој причи морам обавезно додати и леп крај: Јасна је вредно учила, помагала својој сестри, играла се са својом луткама. И једног дана постала најлепша међу луткама. Али то је друга прича.

Мати и санке

Славомир Гвозденовић

<p>Кад санке крену и снег их прати на своје те руке прихвати мати.</p> <p>Па ти заблиста сребрна стаза, срце је њено јаче од мрза.</p> <p>И чини ти се: иза кривине најтоплије ће сунце да сине.</p>	<p>А санке јуре, песма се плете, око тебе све гори: Мој си, велики свете!</p> <p>А мати се само иза прозора смешка, спрема јунаку своме највећег Снешка.</p> <p>Полети зато, дете, видик ухвати! Куд санке твоје јуре душу је прострла - мати.</p>
--	--

Прича о реци

Десанка Максимовић

Још пре хиљаду и више година, кад се старом Извору родило стотину најмлађих кћери, падну на камен у близини две птице, па стану причати једна с другом. Причале су оне тако од јутра до подне о лепотама земље, а Изворове кћери, капљице, гутале су им сваку реч. Кад су птице одлетеле, настао је крај Извора велики метеж, капљице су скакале, прскале околну маховину, чинило се да је вода просто проврела од неке радости. То су се Изворове кћери договарале да и оне оду у свет и виде лепоте о којима су птице причале. Али без допуштења старог Извора нису смеле да крену, зато старије наговоре ону стотину најмлађих

да салете оца да их пусти. Ове му се обесе о врат, милујући му сребрну браду, па умиљато зажуборе и моле га.

Једва се Извор ослободи загрљаја својих кћери па се повуче под жиле дрвећа да о њиховој молби размишља. Промишљао је тако до увече кад се зачу његов озбиљни глас:

Не лудујте, кћери малене,
не одлазите у свет од мене!
Испречиће се пред вас брда,
крша и камена цела крда,
неће вам лако дати пута.

Али се капљице нису дале уразумити. Сада је са дна изронило стотину његових најстаријих кћери мазно му се обраћајући.

Извор се сад још дубље повуче, чак у тамне бунаре у земљи, а његове кћери скоро непомично чекају какву ће одлуку донети. Да је путник тада наишао, чудило би се што је тако занемео вечно разговорни, стари Извор.

Само мудри савети очеви нису много помогли. Идућег јутра, док је старац још спавао, искраде се прво сто најмлађих капљица па кроз шљунак отисне низ брдо. По њиховом сребрном трагу спусти се сто других. И тако сто по сто па се начини поточић и потрча колико га ноге носе. На неколико стотина метара сусрете се са другим малим потоком па загрливши се, сјуре у подножје прве косе. Тамо је модрим коритом дерала некаква необуздана река и Изворове кћери јој се заједно са осталим капљицама баце у наручје. У почетку, док још нису биле истрошиле снагу, кршиле су све што им се нашло на путу. Планина се хорила од њиховог обесног подвизивања:

Трајало је то више недеља и онда се Изворове кћери заморише и на путу им се стадоше јављати све веће препреке. Испред сто најмлађих испречи се огромна непробојна стена. Оне се ухвате за руке и стану јуришати, али она оста непомична. Тада једна од њих узме да се жали својим старијим сестрама:

Ој, сестрице, ој!
На путу нам стоји
тврда камена слој.

Као одговор на њихову молбу чу се још очајнији глас једне од старијих Изворових кћери:

И мој, сестре, пут

напоран је врло,

сву ме купа зној.

С треће стране се чуло исто такво довикивање:

Хеј, сестрице, хеј!

На мом путу брдо,

преседе нам смеј.

Како су се препреке из дана у дан множиле, Изворове кћери су помишљале да се врате кући. Кад друге капљице придремају, оне се ухвате за руке да би пошле уз поток. Али хоћеш! По сто пута су учиниле корак напред и по сто пута се вратиле два натраг. Ова малодушност је, срећом, кратко трајала, а и старије искусније капљице су причале да се још ниједан поточић није вратио у детињство. Оне се, сиротице, постиде па опет запну из све снаге да јуришају на стене пред собом. У камену се ускоро нађоше пукотине, те поток ускоро одвали неколико мањих стена и продре на другу страну у долину. То је био ваљда најрадоснији дан у животу капљица бегуница. Протежући се лењо на сунцу зажуборе.

Вир је лежао у пољани, баш пред ушћем у велику пловну реку. Одморивши се у њему, сестре забораве напоре свога дугог путовања и весело се измешају са широком водом на коју су наишле. Она је била мутна и трема и неколико милијарди бистрих капљица разбистри је и оживе.

Међутим, још није био крај напорима наших путница. У даљи се указа неколико бродова и обесне капље планинке пристигле из других река стану да се договарају како да их преврну, док их Изворове кћери не ућуткаше песмом пуном полета.

Никада тако брзо бродови нису ишли као тога јутра, ношени младим рукама Изворових кћери, те се после неколико дана нађу на морској пучини заједно с њима. Али још истог сата сунце ужасно припече на широку површину мора подижући капље планинке под облаке. И као неким чудом, ти облаци у свом лутању над земљом застану управо над буквом старог Извора и како су били много уморни, спусте их на њу и по околном дрвећу и маховини. Само природа је била тако чудесна да су капљице бегунице што су их облаци опет враћали шуми заборављале свој ранији живот и поново жуделе на пут. Тако се то понавља откад је шума, река и облака.

Прича о јабуци

Била у једном дворишту јабука.

Дошло пролеће, а јабука олиста и процвета. Ројеви пчела зујало је у њеној крошњи тражећи најслађе цветове.

Мирис цветова ширио се на све стране.

Цветала јабука и прецветала. Уместо цветова појавили су се мали зелени плодови који су сваког дана бивали све већи. Ускоро се заруменеше њихови буцмасти обрашчићи.

Изашао Никола у двориште да се игра. Учини му се да га неко зове, али у дворишту, осим њега, није било никога.

– Никола, Никола! опет зачује глас.

– Ко је то? Ко ме зове? Не видим никог!

– Ја сам. Како ме не видиш?

„Добро да нема никог у дворишту-помислили би да говорим сам са собом” - помисли он.

Као да чита његове мисли, опет се зачу глас:

– О, Никола, па ниси сам. Погледај ме, ја сам јабука!

Никола, зачуђено, подиже главу и погледа јабуку.

– Знаш шта, рече Никола, то се догађа само у бајкама, а ја сам већ велики и не верујем да јабука говори.

– Јеси, велики си, рече јабука, зато сам те и звала. Убери ме, поједи ме! Мислим да сам укусна и пуна витамина. Ако ме нико не буде брао и јео то би било тужно, уздахну јабука дубоко.

Никола подиже руку и дохвати плод који као да га је молио да га убере. Хтеде да га загризе али се сети шта му је мама говорила :” Пери воће!” Отрча у кућу, добро опра јабуку и изађе напоље. Загризе је.

– Супер си! викну јабуци.

Јабука се насмеја, затресе лишћем и рече:

– Никола, ти си срцуленце! Баш ти хвала. За два-три дана доведи другаре из разреда да их почастим! Немаш појма како сам срећна!

И јабука запева весело:

Ја волим пчеле

Пчеле воле мене

Једите децо, јабуке румене!

Лептири лете, цвркућу ласте

Никола једе јабуке

Једе јабуке и расте.

После три дана, двориште је било пуно деце. Никола је довео цео свој разред, али било је још деце која су дошла из радозналости када су видела да се нешто занимљиво догађа у Николином дворишту.

Јабука је била усхићена. „Деца су дошла!” шапутала је. Њени зрели плодови привлачили су децу. Никола убра јабуку, а остали му се придружише. Али јабука је било и на гранама које деца нису могла да дохвате.

– Дуни ветре! молила је јабука.

Ветар зањиха гране и плодови падоше око деце. Напунивши ранце деца насмејана одоше кући.

Никола остаде сам.

– Ето, сад се лепо осећам, рече јабука задовољно. Хвала ти, Никола што си ми помогао!

– Помогао?! Како?!

– Ја сам воћка : олистам, процветам, рађам. Дође јесен: лишће опадне, плодови опадну, падају кише, снег и – ништа.

– Како ништа?! зачуђено упита Никола.

– Кад знам да ме уберу, поједу, направе сок, онда имам разлог, оправдање зашто постојим. Онда сам срећна јабука, схваташ?!

– Аха, рече кратко Никола. Јеси ли ти чула да је некад у Америци живео човек који је сакупљао семенке јабука и сејао их свуда где би ишао? Нико о њему

ништа није знао. Звали су га Џони-јабуково семе. А кад бих ја тако радио да ли би и мене звали Никола-јабуково семе? Шта ти мислиш?

Али јабука му није одговорила.

Стајала је замишљено гледајући модро небо и слушала цвркулт птица.

Преузет и адаптиран текст <http://pricepricalice.com/prica-o-jabuci.html>

Све девојке као бубамаре

Иво Мунђан

Са мнош у клупи, у првом А,
Од јуче седи пегава Дара.
Не зна да чита ко што знам ја,
Али је лепа ко бубамара.

У исту школу свакога дана
Долази с нама крезуба Сара.
Сукња јој увек сва изгужвана,
А она лепа ко бубамара.

На истом ћошку, сад зна већ свако,
У трамвај уђе и нека Лара.
Нос јој је мало... прћаст овако,
А она лепа ко бубамара.

Свакога јутра у прозор лупа
И смеши нам се зрикава Мара.
Пред њеном кућом пуно је рупа,
А она лепа ко бубамара.

Баш прекопута од школе наше
Станује с мамом муцава Тара.
Сви је дечаци по нечим плаше,
А она лепа ко бубамара.

Одмора сваког под липу чедну
Застане сама крецава Клара.
Не воли - кажу - игру ниједну,
Али је лепа ко бубамара.

